

Deltakerundersøkelsen for barnehageansatte 2017

Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i
barnehagen som har tatt videreutdanning innenfor
strategien «Kompetanse for fremtidens barnehage»

Fazilat Siddiq
Cay Gjerustad

Rapport 2017:23

Deltakerundersøkelsen for barnehageansatte 2017

Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i
barnehagen som har tatt videreutdanning innenfor
strategien «Kompetanse for fremtidens barnehage»

Fazilat Siddiq
Cay Gjerustad

Rapport 2017:23

Rapport 2017:23

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 12820761

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo

Bilddesign Cathrine Årving
Foto Shutterstock

ISBN 978-82-327-0295-4
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY-NC 4.0

www.nifu.no

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag for Utdanningsdirektoratet. Rapporten presenterer resultater fra *Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017*, en spørreundersøkelse rettet mot barnehageansatte som har tatt videreutdanning i regi av strategien *Kompetanse for fremtidens barnehager*. Hensikten er å undersøke de barnehageansattes opplevelse av videreutdanningen de har tatt.

Fazilat Siddiq og Cay Gjerustad har hatt ansvaret for gjennomføringen, og har stått for innsamling av data, analyser og rapportskrivning. Clara Åse Arnesen har lest gjennom og kvalitetssikret rapporten.

Vi ønsker å takke deltakerne som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen.

Oslo, 30. september 2017

Sveinung Skule
Direktør

Roger André Federici
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	11
1.1 Videreutdanning i Kompetanse for fremtidens barnehager	11
1.2 Kompetanseutvikling hos barnehageansatte	12
1.2.1 Hva skal til for at videreutdanning gir utbytte?	12
1.2.2 Hvilke effekter kan vi forvente av videreutdanning?	14
1.3 Organisering av rapporten.....	15
2 Data og metode	16
2.1 Tema i undersøkelsen.....	16
2.2 Deltakelse	16
2.3 Analyser.....	17
3 Deltakerne og studietilbudene	18
3.1 Deltakernes bakgrunn	18
3.2 Utdanning og yrkeserfaring	20
3.3 Studier	22
3.4 Oppsummering.....	25
4 Tilrettelegging	26
4.1 Dekning av utgifter og finansiering	26
4.2 Tilretteleggingsmidler	29
4.3 Arbeid og studier.....	31
4.4 Kunnskapsdeling i barnehagen	33
4.5 Vurdering av tilretteleggingen.....	34
4.6 Oppsummering.....	35
5 Opplevelse av studiet	36
5.1 Organisering av studiet	36
5.2 Innhold og kvalitet	36
5.3 Oppsummering.....	42
6 Læringsutbytte	43
6.1 Læringsutbytte	43
6.2 Variasjon i læringsutbytte	47
6.3 Faktorer som forklarer læringsutbytte	49
6.4 Oppsummering.....	52
7 Frafall fra studiene	53
7.1 Barnehageansattes tilknytning til studiene.....	53
7.2 Årsaker til frafall	53
7.3 Andre forhold som kan ha betydning for frafall.....	55
7.4 Oppsummering.....	56
Referanser	57
Tabelloversikt	58
Figuroversikt	59

Sammendrag

Denne rapporten presenterer funn fra Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017, en spørreundersøkelse til barnehageansatte som tar videreutdanning i strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage*. Målet med strategien er blant annet å heve kompetansen for barnehageansatte, og inkluderer ulike kompetansehevingstiltak rettet mot alle ansatte.

I studieåret 2016/2017 fikk 843 barnehageansatte tilbud om videreutdanning innenfor strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage*. Samtlige ble spurt om å være med i Deltakerundersøkelsen for barnehager. I alt 54 prosent har svart på undersøkelsen.

Undersøkelsen viser at mange opplever å ha stort utbytte av studiet. Nesten alle svarer at studiet har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis, gjort dem mer engasjert i arbeidet sitt og at de har eller skal forandre egen praksis. Videre vurderer omtrent alle kvaliteten på studiet som god eller svært god.

Deltakerne har lang arbeidserfaring

Fordelingen i utvalget som har svart er svært likt med det vi finner i populasjonen (alle barnehageansatte som fikk tilbud om videreutdanning) når det gjelder kjønn, fylkestilhørighet og om de går på videreutdanning for barnehagelærere eller styrerutdanning. Det vil si at utvalget framstår som representativt på disse områdene.

De fleste deltakerne er mellom 30 og 50 år og de fleste har høyere utdanning fra før. Tre av fire har 1-4 års høyere utdanning, og mange har jobbet forholdsvis lenge i barnehage (10 år og mer).

Tilfreds med utgiftsdekning

Et klart flertall av deltakerne oppgir at de har fått dekket utgifter til læremidler og studiemateriell. Videre oppgir to av tre at de har fått dekket utgifter til semesteravgift og rundt halvparten svarer at de har fått dekket utgifter til reise og opphold til samlinger og vikar. Det er kun tre prosent som svarer at de ikke får dekket noen utgifter. Alt i alt er deltakerne tilfreds med utgiftsdekningen.

Omtrent tre av fire svarer at barnehagen har hatt tilretteleggingsmidler, mens en av fem svarer vet ikke. Det tyder på at noen av deltakerne ikke er helt klar over ordningen med tilretteleggingsmidler eller at de ikke kjenner til begrepet tilretteleggingsmidler som sådan. Blant de som har hatt tilretteleggingsmidler svarer et klart flertall at disse har vært brukt på en god måte.

Tilfreds med tilrettelegging, men travelt å kombinere jobb og studier

De fleste studiene har hatt 3 -4 samlinger per semester, mens ingen svarer at de ikke har hatt samlinger.

Ni av ti svarer at det har vært travelt å kombinere jobb og studier. En like stor andel oppgir at arbeidsgiver har vært imøtekommende og kolleger i barnehagen har stilt opp. 30 prosent mener videreutdanningen har hatt negative konsekvenser for kolleger i barnehagen, mens 17 prosent mener det har hatt negative konsekvenser for barna. Utdypinger av svarene viser at fravær går utover muligheten til å planlegge sammen med kolleger, samtidig som kolleger får mer ansvar. Videre er det uheldig med mindre stabilitet og trygghet for barna. Flere legger til at studiet også har vært positivt for barna, og at de regner det vil bli enda mer positivt etter hvert.

Kunnskap fra videreutdanning deles først og fremst gjennom samarbeid med kolleger. Fire av fem barnehageansatte har delt kunnskap på denne måten i løpet av studiene, og de oppgir at det er en forventning ved deres arbeidssted om at de deler det de lærer på videreutdanningen med kolleger. Til sammenlikning oppgir tre av fem at ledelsen har lagt til rette for at de kan dele det de har lært på videreutdanningen med kolleger.

Totalt sett er deltakerne tilfreds med hvordan det har vært tilrettelagt for deres studier. Omtrent fire av fem deltakere oppgir at tilretteleggingen har hatt stor betydning for at de har valgt å ta videreutdanning. En tilsvarende andel oppgir at de samlet sett har et godt inntrykk av tilretteleggingen ved sin barnehage.

Høy relevans for arbeidet – krevende nivå/innholdet i studiet syntes å være godt tilpasset deltakernes behov. De fleste deltakere vurderer praksisrelevansen, det faglige-, det pedagogiske- og det didaktiske innholdet som godt eller svært godt. De fleste deltakerne synes vektleggingen av ulike faglige og didaktiske elementer var passe. Et mindretall mener det var for lite veiledning/tilbakemelding på oppgaver, metoder til bruk i praksis og eksempler på konkrete opplegg.

Undersøkelsen tyder på at videreutdanningene har lyktes med å knytte studiene til deltakernes arbeidshverdag. Nesten alle deltakere svarer at de har dratt nytte av studiet i egen hverdag. Det er imidlertid omtrent en av seks som mener at de ikke har blitt oppfordret til å dele det de har lært på studiet med kolleger.

Omtrent halvparten svarer at de har opplevd det faglige nivået på studiet som krevende eller svært krevende. Andelen som svarer slik er høyere på styrerutdanningen enn på barnehagelærerutdanningen.

Høyt læringsutbytte

De fleste deltakerne synes de har hatt stort utbytte av studiene. Nesten alle svarer at studiet har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis, gjort dem mer engasjert i arbeidet sitt og at de har eller skal forandre egen praksis.

Deltakerne er overveiende positive til studiet de har tatt, og omtrent alle vurderer kvaliteten på studiet som god eller svært god. Tre av fem oppgir at de er interessert i å ta videreutdanning i andre/fag eller tema.

Det er lite variasjon i deltakernes opplevelse av læringsutbytte etter hvilket fag de har tatt eller hvor de har studert. Det er ingen forskjell av betydning mellom fag og studiested for de som har tatt videreutdanning for barnehagelærere, og heller ingen betydningsfulle forskjeller for de som har tatt styrerutdanning. Derimot finner vi at de som har tatt videreutdanning for barnehagelærere forteller om litt høyere læringsutbytte enn de som har tatt styrerutdanning.

Lite frafall

Det store flertallet av de barnehageansatte som deltar i undersøkelsen har gjennomført, eller er i ferd med å gjennomføre studiene våren 2017. I alt fire prosent svarer at de ikke begynte på studiene, og tre prosent svarer at de har sluttet etter studiestart. Det er sannsynlig at den reelle andelen som har falt fra studiene er noe høyere enn det som kommer fram i undersøkelsen.

Årsakene til frafall framstår som sammensatte. Få av svaralternativene får høy tilslutning, samtidig som mange av deltakerne krysser av for flere alternativ. Det alternativet som fikk høyest tilslutning var *Andre personlige forhold*, som sannsynligvis peker på personlige og familiære forhold det er vanskelig å ta høyde for i planlegging av og tilrettelegging for videreutdanning.

Når vi går nærmere inn på de alternativene som får en viss tilslutning ser vi en tendens til at dette med å kombinere jobb og studier trolig er en vesentlig forklaring på hvorfor enkelte ikke gjennomfører videreutdanningen.

Generelt finner vi få bakgrunnsforhold som er knyttet til frafall. Hverken alder, utdanning, arbeidserfaring og hvilken avdeling deltakerne jobber på har betydning. Det eneste området hvor vi finner en forskjell som kan være av betydning, er om de har tatt barnehagelærer eller styrerutdanning. Andelen som har falt fra er noe høyere blant de som tar barnehagelærerutdanningen sammenliknet med de som tar styrerutdanningen.

1 Innledning

Denne rapporten presenterer resultater fra *Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017*, en spørreskjemaundersøkelse rettet mot ansatte i barnehager som har tatt videreutdanning. Hensikten med rapporten er å belyse deres opplevelse av videreutdanningen. Det innebærer å undersøke deltakernes opplevelser av tilretteleggingen for utdanningen, hvordan studiet har vært og opplevd læringsutbytte. Vi skal også undersøke om deltakernes opplevelser varierer etter studiested og fag.

Det er første gang *Deltakerundersøkelsen for barnehager* gjennomføres. Spørreskjemaet som ble brukt er sterkt inspirert av spørreskjemaene som har blitt brukt for å undersøke videreutdanning blant lærere. Ordlyden i spørsmålene har blitt tilpasset videreutdanning for ansatte i barnehager. Det er også utviklet egne spørsmål til denne studien, siden det er klare forskjeller i hvordan videreutdanning for ansatte i barnehager og i skoler gjennomføres.

1.1 Videreutdanning i *Kompetanse for fremtidens barnehager*

Strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage* ble opprettet i 2013. Utgangspunktet for strategien er at kompetente ansatte er avgjørende for et godt barnehagetilbud (Kunnskapsdepartementet, 2013). Hovedmålsettingene er å:

- Rekruttere og beholde flere barnehagelærere og ansatte med relevant kompetanse for arbeid i barnehagen
- Heve kompetansen for alle ansatte som jobber i barnehagen
- Øke statusen for arbeid i barnehage

Strategien *Kompetanse for framtidens barnehage* er et samarbeid mellom barnehager, barnehageeiere, arbeidstakerorganisasjonene, fylkeskommuner, nasjonale senter, Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og universiteter og høyskoler. Partene har ansvar for ulike deler av strategien og bærer sammen ansvaret for at den kan realiseres.

Strategien inkluderer tiltak rettet mot alle barnehageansatte, det vil si styrere, pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere, assistenter og ansatte uten kompetanse og erfaring fra barnehage. Kompetansehevingen skal foregå både som barnehagebaserte tiltak og som studier for enkelte eller grupper av ansatte.

Denne rapporten handler om videreutdanningstilbudene som er rettet mot styrere og barnehagelærere, heretter kalt henholdsvis styrerutdanning og videreutdanning for barnehagelærere. Begge kursretningene er åpne for både ansatte med ledelsesansvar og pedagogisk personale. I

styrerutdanningen inngår ett kurs som tilbys av flere utdanningsinstitusjoner, mens det inngår fire kurs i videreutdanning for barnehagelærere. Både styrerutdanningen og videreutdanning for barnehagelærere gir 30 studiepoeng.

Videreutdanningstilbudene for barnehagelærere startet høsten 2016, mens styrerutdanningen ble igangsatt høsten 2011.

Som en del av strategien ble det fra høsten 2016 gitt tilbud om tilretteleggingsmidler for barnehageeiere med deltakere på videreutdanning for barnehagelærere. Disse skal komme de barnehageansatte til gode og bidra til at de kan gjennomføre studiet. Det er barnehageeier som søker om tilretteleggingsmidler, og eierne og de ansatte blir enige om hvordan midlene skal benyttes. Dekking av vikarutgifter, kjøp av bøker, betaling av reiseutgifter o.l. er eksempler på hva midlene kan brukes til. Tilretteleggingsmidlene ble ikke tilbudt barnehageeiere med deltakere på styrerutdanningen.

Styrerutdanningen er tidligere blitt evaluert av Oxford Research (2014). Rapporten viser at deltakerne i stor grad er fornøyd med utdanningen. De forteller at den svarte til deres forventninger, at de har brukt det de har lært, at de har fått økt forståelse av lederrollen og at de har blitt bedre til å reflektere over egen lederpraksis. Videre tyder svarene på at deltakerne ønsker mer praktiske øvelser og undervisning som gir dem verktøy til å møte ulike utfordringer de har som leder.

1.2 Kompetanseutvikling hos barnehageansatte

Det foreligger relativt lite forskning på etter- og videreutdanning av barnehagelærere. En studie peker på at slik utdanning er en mulighet for å øke kompetanse til barnehageansatte, og at effekten av dette kan overgå det å øke utdanningskravene til de som jobber i barnehagen (Early et al., 2007). Videre finnes det flere studier som har sett på effekten av etterutdanningsprogram rettet mot å øke kompetansen til barnehageansatte på spesifikke områder som for eksempel voksen-barn interaksjon (Hamre et al., 2012), språkferdigheter (Powell et al., 2010; Neumann og Cunningham, 2009) og arbeid med å gjøre barnehagebarn klar for skolen (Landry, Anthony, Swank og Monseque-Bailey, 2009). Slike programmer viser i all hovedsak positiv effekt, men siden de har et snevert fokus sier de relativt lite om videreutdanning i barnehagen generelt. Det mangler betraktninger om betydningen av etter og videreutdanning i barnehagefeltet, og hvordan dette kan gjøres på en god måte.

Imidlertid har videreutdanning av lærere vært undersøkt i en rekke studier, og det foreligger både teoretisk forståelse og empiriske funn som belyser temaet. Selv om det er forskjeller mellom skoler og barnehager både når det gjelder mål for barnas utvikling og hvordan de jobber så mener vi at det også er likhetstrekk som gjør at erfaringer fra videreutdanning av lærere er relevant. Vi skal derfor kort presentere relevant forskning på dette temaet. Først ser vi på hva studier har pekt på som viktig for at etterutdanning skal ha ønsket effekt, deretter presenterer vi funn om hvilke effekter vi kan forvente av videreutdanning.

Den internasjonale litteraturen skiller i liten grad mellom etter- og videreutdanning, men omtaler alt som «professional development». I en norsk kontekst refererer videreutdanning til utdanning som gir studiepoeng, mens etterutdanning inkluderer alle andre typer kompetanseheving. Videreutdanning vil i de fleste tilfeller foregå utenfor barnehagen, på et universitet eller en høyskole. Etterutdanning kan også foregå på slike steder, men også på hver enkelt barnehage. Videreutdanning vil vanligvis inkludere et mindretall av de ansatte ved en barnehage, mens etterutdanning kan inkludere alt fra en ansatt til hele kollegiet.

1.2.1 Hva skal til for at videreutdanning gir utbytte?

Vi skal her gå gjennom forhold som ansees som betydningsfulle for at videreutdanning lykkes. Gjennomgangen er i hovedsak basert på to sentrale studier av Penuel og kolleger (Penuel, Fishman, Yamaguchi og Gallager, 2007) og Garet og kolleger (Garet et al., 2001). I studiene peker forfatterne

på områder de mener er viktige for lærernes utbytte. Ulike videreutdanninger vil typisk variere på disse områdene.

Innretting av videreutdanningen: I følge Penuel og kolleger (2007) er det av stor betydning hvordan videreutdanningen er lagt opp, og de skiller mellom tradisjonell og reformbasert utdanning. Tradisjonell betyr i denne sammenheng at en foreleser underviser, mens reformbasert vektlegger veiledning og samtalegrupper. Forfatterne konkluderer med at det viktigste skillet er hvor nært knyttet videreutdanningen er til praksis. Å hjelpe pedagogisk personale til å forberede seg for det arbeidet de faktisk skal gjøre gir mest overføringsverdi, og dette kan trolig lettest nås gjennom reformbasert utdanning.

Kennedy (2016) er opptatt av hvordan de som tilbyr videreutdanningen søker å påvirke hvordan lærere jobber. Hun skiller mellom fire tilnærminger tilbydere kan ha i arbeidet med å påvirke praksis:

Instruksjon - tilnærmingen innebærer at de som tilbyr videreutdanning eksplisitt beskriver det de mener er den beste måten å løse utfordringer på. Det er i liten grad behov for at pedagogisk personale selv gjør egne vurderinger, siden tilbyder gir klare føringer for hvordan de skal handle.

Strategier – tilnærmingen innebærer at tilbyderne setter opp mål for hva det er viktig for det pedagogiske personalet å få til, samtidig som de tilbyr måter å nå disse målene på. Tilnærmingen er i stor grad styrende, i den forstand at det gis relativt klare føringer for hvilke handlingsalternativ som kan brukes.

Innsikt – handler om å gjennomgå situasjoner og handlinger som er kjent for pedagogisk personale, med den hensikt å se dem i ett nytt lys. Målet er at de selv kommer fram til ny innsikt og forståelse, noe som sikrer genuin læring og fører til endringer. Gjennom å endre tolkning av situasjoner og handlinger så kan atferden endres. Tilnærmingen gir i liten grad føringer for hva som er riktige handlingsalternativ.

Kunnskapsbygging – kjennetegnes ved å gi kunnskap om et felt på en nøytral måte, omtrent slik kunnskap formidles til studenter på universitet. Hensikten er å gi pedagogisk personale overordnet kunnskap som de selv siden må gjøre om til praksis. Denne tilnærmingen gir i liten grad føringer for hvordan det som læres skal overføres til sitt arbeid.

Lengde og intensitet: Penuel og kolleger (2007) mener det er bevis for at videreutdanningen må være så lang at det er mulig å veksle mellom å studere og å prøve ut det de lærer flere ganger i løpet av studiet.

Kolleger: Arbeidskolleger kan spille en rolle for utbyttet av videreutdanning ved at flere fra samme virksomhet studerer sammen, og ved at den eller de som studerer involverer og samarbeider med kolleger som ikke studerer. Når flere studerer samtidig kan de støtte hverandre i studiene. Videre kan det være lettere få gjennomslag for nye ideer og arbeidsmåter på arbeidsplassen. Uavhengig av om det er en eller flere som tar videreutdanning er det viktig at de andre ansatte er støttende, og at de som studerer får mulighet til å prøve ut det de lærer. Dette kan være viktig for effekten av videreutdanningen.

Fokus på faglig innhold eller måter å lære videre på: Eksisterende forskning gir i liten grad grunnlag for å konkludere hvorvidt videreutdanning som primært fokuserer på fag eller videreutdanning som fokuserer på fagdidaktikk gir best utbytte. Garet og kolleger (2001) konkluderer i sin studie at videreutdanning som fokuserer på fag er mest effektivt.

Penuel og kolleger (2007) peker på at både faglig kunnskap og kunnskap om undervisningsmetoder er viktig. De viser til forskning på lærere i naturfag og peker på at lærere som har mer faglig kunnskap underviser på en annen måte enn de som ikke har det. De åpner i større grad opp for at elevene stiller spørsmål og diskuterer, noe som er grunnleggende for forståelsen. Penuel og kolleger peker imidlertid på at en slik måte å undervise på krever at lærerne har kunnskap i hvordan støtte elevene i å

gjennomføre dette på en god måte, og at dette først og fremst handler om andre ting enn rent faglig kunnskap.

I en kunnskapsoppsummering konkluderer Kennedy (2016) med at etter- og videreutdanning som fokuserer på andre ting enn det faglige kan gi vels så stort utbytte enn de som først og fremst vektlegger faglig innhold. Kennedy mener dette er grunn til å stille spørsmål om faglig vektlegging er det som gir best resultat.

Aktiv læring: De som tar videreutdanning må få anledning til å bruke det de lærer i praksis. Dette øker forståelse og dermed utbyttet av videreutdanningen.

Sammenheng mellom studie og arbeid: Dette punktet handler om viktigheten av at de som tar videreutdanning opplever det de lærer som relevant for deres egne behov og for de målene de har for sitt arbeid.

Lokale hindringer: I tillegg til å studere må pedagogisk personale ta hensyn konkurrerende krav fra stedet de jobber. Alt som skjer på skolen kan redusere den tilgjengelige tiden lærerne har til å lære. Videre kan manglende interesse fra skolens ledelse og andre redusere utbytte den enkelte lærer har.

Frivillighet: Kennedy (2016) mener at manglende mulighet til selv å velge å være med eller ikke undergraver positive effekter av videreutdanninger. Kompetanseheving som inkluderer alle ansatte kan i mange tilfeller være obligatorisk. De som ikke ønsker å være med vil være negativt innstilt, og dette kan øke over tid. Dette kan være ødeleggende for ellers godt konstruerte etter- og videreutdanninger.

Vi ser at studiene i mange tilfeller ikke klart konkluderer med hva som gir best effekt innenfor de områdene som nevnes. Det er kanskje mer fruktbart å betrakte punktene som områder av betydning, og at det er viktig å vurdere potensielle problemer innen hvert område. Videre er det slik at hva som gjøres innen ett punkt trolig kan påvirke hva som skjer på andre områder. For eksempel kan lokale hindringer redusere effekten av en videreutdanning betydelig, uavhengig av om den fokuserer på faglig innhold eller måter å lære videre på.

1.2.2 Hvilke effekter kan vi forvente av videreutdanning?

Wayne og kolleger (Wayne et al., 2008) mener det er viktig å skille mellom det de kaller «efficacy trials» og «effectiveness trials» når man skal vurdere effektene av etter – og videreutdanning. Vi har valgt å oversette begrepene til utprøvingstester og effektivitetstester.

Utprøvingstester innebærer at noen har laget et program eller studie for videreutdanning, og at de så tester ut dette i begrenset omfang. For eksempel at et miljø ved en høyskole med særlige kunnskaper i tallforståelse lager et studium for å videreutdanne barnehagelærere, og at de selv har ansvar for å gjennomføre programmet.

Effektivitetstester er på mange måter motsatsen til utprøvingstester, og innebærer at videreutdanningen gis av flere tilbydere. I eksempelet vårt med videreutdanning av barnehagelærere i tallforståelse vil dette typisk være neste fase, hvor flere tilbyr videreutdanningen.

Grunnen til at dette skillet er interessant, er at det ifølge Wayne og kolleger er rimelig å forvente større effekter av utprøvingstester enn av effektivitetstester. En utprøvingstest gjøres sannsynligvis under bedre forutsetninger enn effektivitetstester. For eksempel kan de som leverer utdanningen i effektivitetstester variere i hvor strengt de følger de opprinnelige planene. Det vil si at selve gjennomføringen og tilbudet kan variere fra tilbyder til tilbyder. Satsingen *Kompetanse for framtidens barnehage* ligger trolig nærmere effektivitetstester enn utprøvingstester, i og med at den gjennomføres i stort omfang med mange ulike tilbydere.

I en nyere kunnskapsoppsummering ser Kennedy (2016) på effekten av læreres videreutdanning. Hun mener at man kanskje ikke skal forvente store effekter av videreutdanning, siden den må virke gjennom flere ledd for at den skal ha effekt:

- De som står for videreutdanningen må endre kunnskapen til de som studerer
- De som studerer må bruke de nye kunnskapene og forandre måten de jobber på
- Elevene/barna må få økt utbytte av endringene som skjer

Dersom ett av disse leddene svikter så får videreutdanningen liten eller ingen effekt. I tråd med sin antagelse finner Kennedy beskjedne men positive effekter av videreutdanning. Hun finner også at effekten av programmer øker over tid, slik at en den positive effekten man fant etter ett år i mange tilfeller var større etter to år.

Som beskrevet under punkt 1.2.1 er Kennedy opptatt av hvordan de som tilbyr videreutdanningen søker å påvirke hvordan pedagogisk personale jobber. Hun finner at videreutdanning som vektlegger strategi og innsikt ser ut til å ha bedre effekt enn instruksjon og kunnskapsbygging. Bildet kompliseres av at få studier er inkludert, og at deltakelse i noen av videreutdanningene ikke var frivillig. Dersom de som ikke er basert på frivillighet fjernes fra oversikten øker den generelle effekten av videreutdanning. I tillegg kan det være at utdanninger i kategorien kunnskapsbygging gjør det like bra som de i kategoriene innsikt og strategi. Det må flere studier til for å avgjøre dette, og vi kan per nå ikke konkludere på dette punktet.

1.3 Organisering av rapporten

Gjennomgangen av hva som er viktig for å gå til god videreutdanning viser at både forhold ved arbeidsstedet og ved videreutdanningen kan ha betydning for utbyttet.

Vi starter med å undersøke hvem som tar videreutdanning og hvilke studier de tar. Dette gjennomgås i kapittel 3.

Deretter undersøker vi i hvilken grad videreutdanningen er forankret i barnehagen der den enkelte jobber. Hindringer av praktisk art eller kolleger som ikke verdsetter videreutdanning vil være negativt. Tilrettelegging for videreutdanning og kunnskapsdeling undersøkes i kapittel 4.

Det er viktig at studiet er lagt opp slik at det er nært knyttet til deltakernes arbeidshverdag og at deres erfaringer trekkes inn i studiet. Deltakernes opplevelse av videreutdanningen presenteres i kapittel 5. I kapittel 6 skal vi undersøke opplevd læringsutbytte, og blant annet bruke informasjon fra kapittel fem for å finne ut sammenhenger mellom innhold og organisering av studiene og læringsutbytte.

Fra undersøkelser av videreutdanning i skolen (Gjerustad og Næss, 2016) vet vi at ikke alle som begynner på videreutdanning fullfører. Det er også en del som har fått opptak, men som likevel ikke begynner på studiet. Årsaker til frafall undersøkes i kapittel 7.

2 Data og metode

I dette kapitlet presenteres data for Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017. Det innebærer å gå nærmere inn på hvilke temaer som er med i undersøkelsen, hvor mange som deltok og hvordan dataene skal analyseres.

2.1 Tema i undersøkelsen

Spørsmålene som inngår i Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017 kan sammenfattes i fem tema:

- Bakgrunnsinformasjon om deltakerne
- Tilrettelegging for studiene
- Deltakernes opplevelse av studiene
- Deltakernes vurderinger av læringsutbytte
- Årsaker til frafall fra studiene

2.2 Deltakelse

Deltakerundersøkelsen gikk ut på e-post til alle barnehageansatte som har søkt om og fått tilbud om å ta videreutdanning i regi av strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage* (Kunnskapsdepartementet, 2013). I studieåret 2016/2017 var det omtrent 843 som fikk tilbud om videreutdanning innenfor strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage*. Etter utsending av undersøkelsen fikk vi 21 e-post i retur med melding om at eposten ikke kunne leveres. Det betyr at i alt har 822 mottatt undersøkelsen.

I alt har 481 personer åpnet undersøkelsen. Noen av disse besvarte ikke alle spørsmålene. Når vi kun teller med de som svarte på mer enn halvparten av undersøkelsen, sitter vi igjen med 458 godkjente besvarelser.

Antallet besvarelser gir en deltakelse på 54 prosent. Deltakelsen er på linje med hva som har vært i Deltakerundersøkelsen for lærere de to siste årene (Gjerustad og Næss, 2016; Ulriksen og Gjerustad, 2017), men noe lavere enn deltakelsen i spørreundersøkelsen som inngikk i evaluering av styrerutdanningen (Oxford Research, 2014). En deltakelse på 54 prosent gir et godt grunnlag for å forstå barnehageansattes opplevelse av det å ta videreutdanning. I neste kapittel undersøker vi hvor representative de som har svart er for alle de som fikk mulighet til å delta.

Fordelingen i utvalget som har svart er svært likt med det vi finner i populasjonen (alle barnehageansatte som fikk tilbud om videreutdanning) når det gjelder kjønn, fylkestilhørighet og om

de studerer videreutdanning for barnehagelærere eller styrerutdanning. Det vil si at utvalget ser ut til å presentere populasjonen på en god måte på disse bakgrunnsvariablene.

2.3 Analyser

Resultatene fra undersøkelsen presenteres i all hovedsak som prosentvise fordelinger av deltakernes svar. For å forenkle presentasjonen vil vi i noen tilfeller ikke inkludere alle svarkategoriene, der det kan gjøres uten å gå ut over nøyaktigheten i framstillingen. Dette vil framgå av teksten.

I utgangspunktet viser vi resultatene for de som tar videreutdanning samlet. Vi skiller mellom videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen der forskjellen mellom disse gruppene er på 10 prosent eller mer.

Rapporten vil også inneholde enkelte mer avanserte analyser, som regresjonsanalyser og analyser av variasjon (ANOVA). Hensikten med disse analysene er å undersøke sammenhenger og forskjeller, for eksempel i hvilken grad deltakerens opplevelse av studiet varierer etter studiested.

I undersøkelsen var det enkelte åpne spørsmål hvor deltakerne kunne gi mer utfyllende svar og kommentarer. Svarene på disse presenteres sammen med svarene på de kvantitative spørsmålene om de samme temaene.

Noen av analysene i rapporten innebærer å sammenlikne hva deltakerne ved de ulike studiestedene og ulike fagene har svart. Slike analyser forutsetter et visst antall deltakere ved hvert enkelt studiested og hvert enkelt fag. Vi har satt det nedre antallet deltakere til seks. Studiesteder og fag som har lavere antall deltakere enn dette utelates fra disse analysene.

3 Deltakerne og studietilbudene

I dette kapitlet presenterer vi bakgrunnsinformasjon om de som har svart på Deltakerundersøkelsen for barnehager 2017. Hensikten er å få vite mer om deres bakgrunn (kjønn, alder, bosted), utdanning, yrkeserfaring og hvilke studier de har fulgt. Informasjon om dette gjør at vi kan si mer om hvem det er som tar videreutdanning. Dette er informasjon som er interessant i seg selv, og som det kan være viktig å ta hensyn til i senere analyser i rapporten.

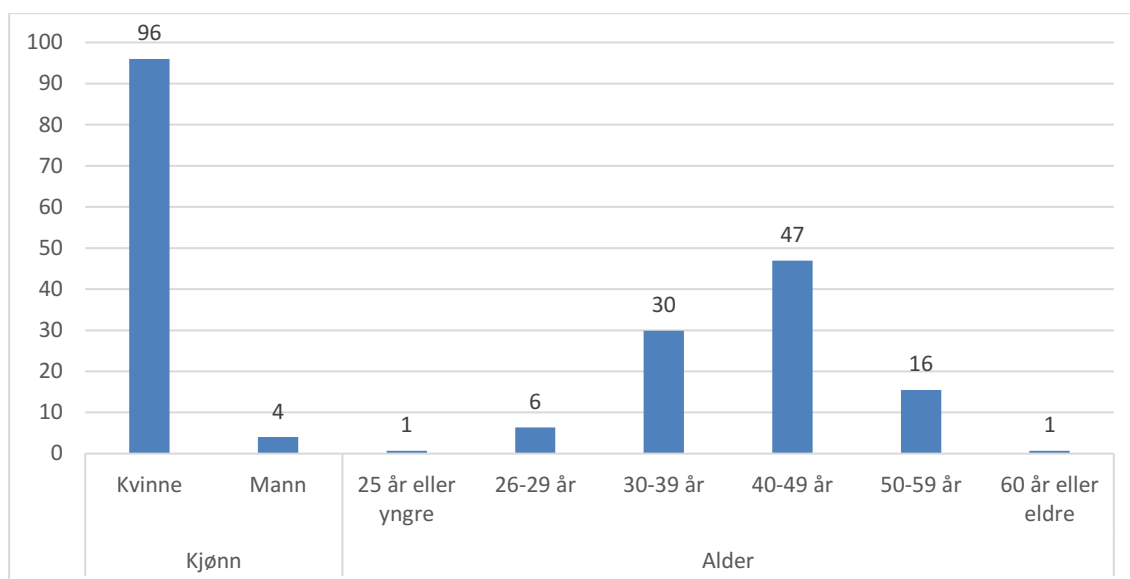
3.1 Deltakernes bakgrunn

Deltakerne fikk spørsmål om kjønn, alder, hva slags avdeling de jobber på (knyttet til alder på barna i barnehagen), og hvilket fylke de jobber i. Svarene er presentert i figur 3.1 og 3.2 og i tabell 3.1.

Flertallet av de som har svart på undersøkelsen er kvinner (96 prosent, se figur 3.1). Blant de som fikk tilbud om å ta barnehagelærerutdanning i studieåret 2016/2017, var kvinneandelen 94 prosent. Det betyr at kvinneandelen er omtrent like stor i nettoutvalget (de som har svart på undersøkelsen) som i populasjonen for denne gruppen. Vi har ikke tilsvarende informasjon for styrerutdanningen, og kan derfor ikke avgjøre om kjønnsfordelingene i nettoutvalget og i populasjonen er lik også der.

I vårt utvalg er andelen menn på 4 prosent. Dette er lavere enn andelen menn som er ansatt i barnehagen totalt. Ifølge data fra SSB var 9 prosent¹ av alle ansatte i barnehager menn i 2016 og tilsvarende i 2015.

¹ <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2017-03-21>

Figur 3.1: Kjønn- og aldersfordeling blant deltakerne. Kjønn, N = 457; Alder, N = 458. Prosent.

Når det gjelder deltakernes alder viser figur 3.1 at omtrent halvparten av deltakerne er mellom 40 og 49 år, og en tredeler er mellom 30 og 39 år.

Av tabell 3.1 ser vi at barnehageansatte som deltar i studien kommer fra alle landets fylker. Fylkene med flest deltakere er Rogaland, Akershus, Oslo, Hordaland og Vestfold. Til sammen utgjør lærere fra disse fylkene over halvparten av deltakerne i undersøkelsen. De fem fylkene er blant de mest folkerike i landet, og det er rimelig at en høy andel av de som tar videreutdanning kommer derfra. En sammenlikning av deltakernes fylkestilhørighet i nettutvalget med populasjonen viser små variasjoner, og at nettutvalget representerer populasjonen på en god måte med tilsvarende prosentfordeling og de fire nevnte fylkene med flest deltakere som har fått tilbud om videreutdanning.

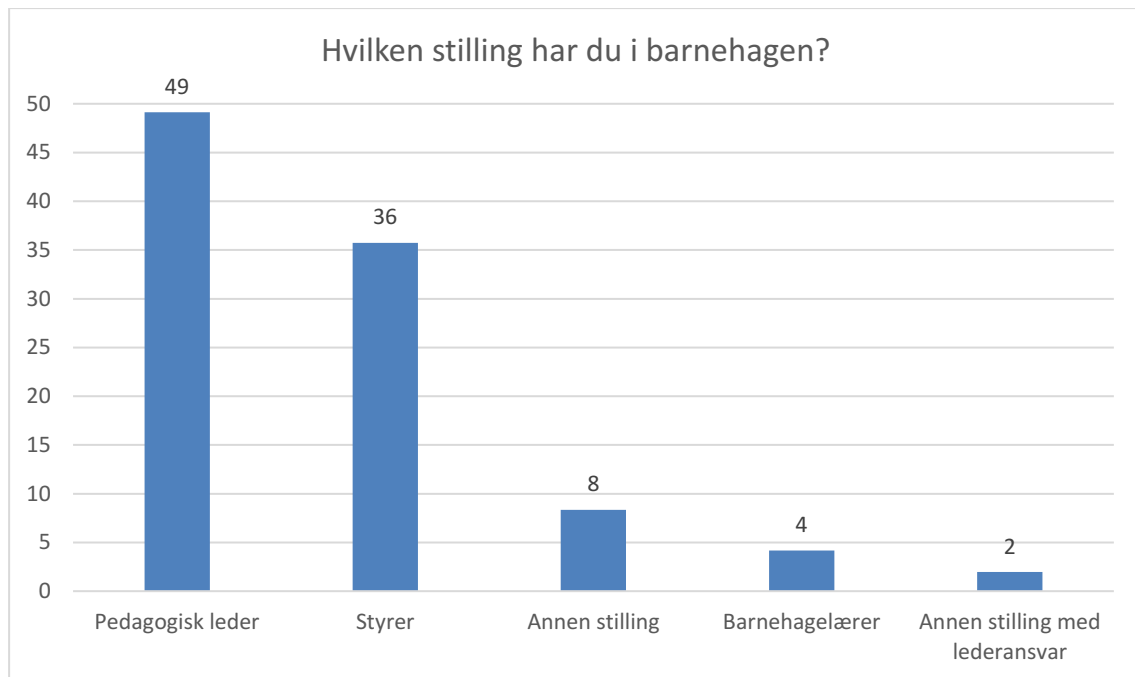
Tabell 3.1: Deltakernes fylkestilhørighet.

Fylke	Antall	Prosent
Rogaland	51	13
Akershus	43	11
Oslo	40	10
Hordaland	39	10
Vestfold	32	8
Oppland	23	6
Østfold	23	6
Hedmark	18	4
Buskerud	17	4
Sør-Trøndelag	16	4
Troms	15	4
Vest-Agder	15	4
Nord-Trøndelag	14	3
Møre og Romsdal	12	3
Nordland	12	3
Telemark	12	3
Sogn og Fjordane	10	2
Finnmark	7	2
Aust-Agder	3	1

3.2 Utdanning og yrkeserfaring

Deltakernes nåværende stilling i barnehagen, utdanning, og yrkeserfaring ble målt ved hjelp av fire spørsmål. Svarfordelingen er vist i figurene 3.2 – 3.5 og tabell 3.2.

Omtrent halvparten av de som tar videreutdanning oppgir at de er pedagogiske ledere, og omtrent en av tre er styrere. De åtte prosentene som krysset av for 'Annen stilling' ble bedt om å beskrive hva slags stilling de har. Det ser ut til at dette i stor grad er kombinasjonsstillinger, som for eksempel pedagogisk leder og styrer (55 prosent), elleve prosent oppga styrerassistent, mens åtte prosent oppga henholdsvis fagleder, spesialpedagog, og ansvarlig for flere barnehager som stillingsbeskrivelse. Dette er kategorier som kan inkluderes i en eventuell senere undersøkelse.

Figur 3.2: Oversikt over deltakernes stilling i barnehagen angitt i prosent. N = 453.

Figur 3.3 viser at andelene som jobber på småbarns- og storebarnsavdeling er omtrent like store, henholdsvis 29 og 27 prosent. Det er en stor andel (27 prosent) av deltakerne som har krysset av for alternativet 'Annet'. Disse ble spurt om å beskrive avdelingen de jobber på, og beskrivelsene her dreier seg i stor grad om at den ansatte ikke tilhører en spesifikk avdeling, jobber som fagleder, styrer eller med administrasjon og har derfor ikke direkte tilhørighet til en avdeling.

Figur 3.3: Oversikt over avdeling i barnehagen deltakerne jobber på. N = 374. Prosent.

Deltakernes utdanningsbakgrunn er vist i tabell 3.2. En stor andel av deltakerne har en til fire år med høyere utdanning, og 28 prosent har svart at de har mer enn fire år med høyere utdanning.

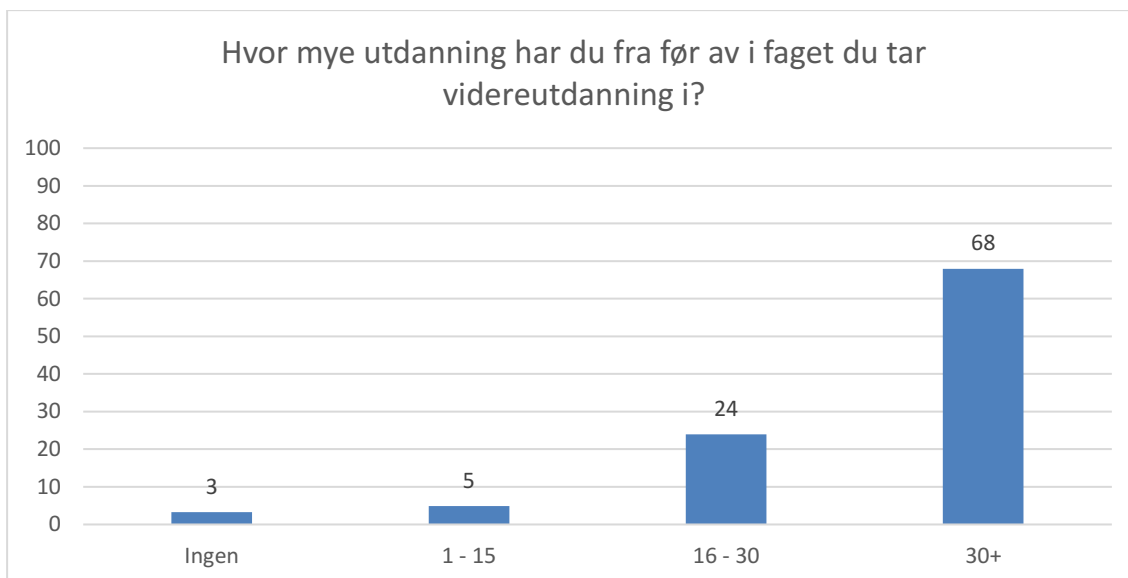
I barnehagen generelt er andelen som har barnehagelærerutdanning 92,7 prosent for styrere, 91,6 prosent for pedagogiske ledere og 82,5 prosent for barnehagelærere (Statistisk sentralbyrå, 2017). Denne utdanningen er i dag tre år lang. Disse tallene innebærer at det er sannsynlig at andelen som har lang høyere utdanning – mer enn fire år – er høyere blant de som svarer på denne undersøkelsen enn blant barnehageansatte generelt. Dette er også funnet i Deltakerundersøkelsen for lærere, som viser at andelen lærere med lang høyere utdanning er klart høyere blant de som tar videreutdanning enn blant lærerne generelt (Gjerustad og Næss, 2016). Overrepresentasjonen av de med lang høyere utdanning har vært til stede i en årrekke. Tallene fra Deltakerundersøkelsen for barnehager tyder på at også i satsingen mot barnehageansatte er det tendenser til at det er de som allerede har mye utdanning som ønsker mer, eller som prioriteres.

Tabell 3.2: Deltakernes utdanningsbakgrunn. N = 455.

Utdanning	Antall	Prosent
Grunnskole/videregående	1	0,2
1-4 år høyere utdanning	329	72
Mer enn 4 år høyere utdanning	125	28

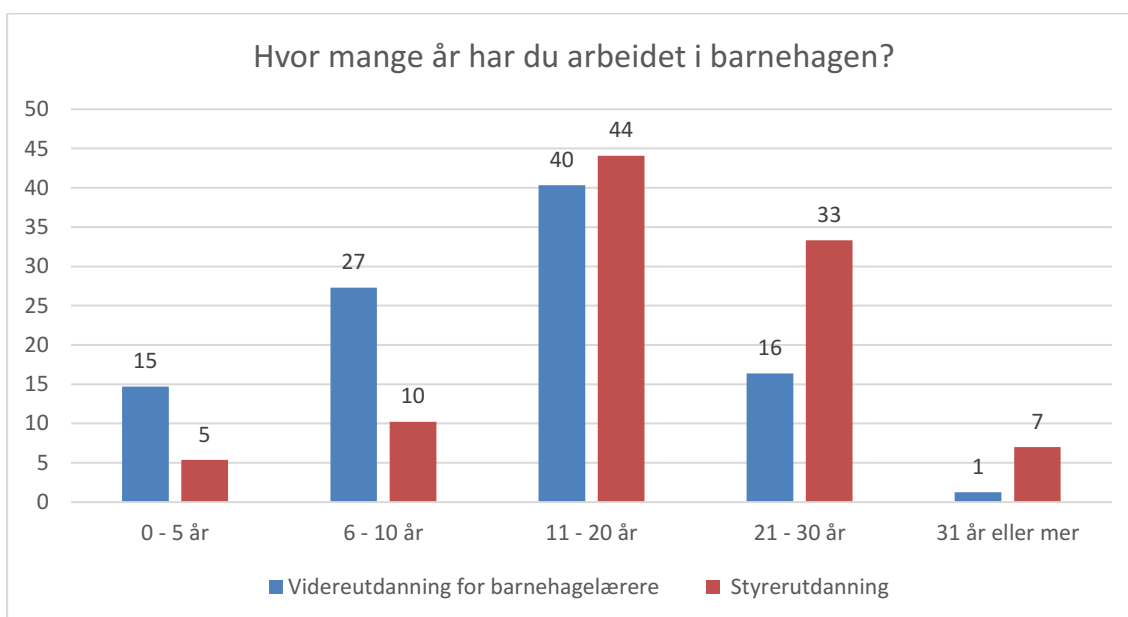
De barnehageansattes tidligere utdanning i faget de studerer ble undersøkt ved at de ble bedt om å skrive inn antall studiepoeng, vektall eller semester de har i faget fra før. Svarene har blitt omregnet og delt inn i fire kategorier. Disse er vist i Figur 3.4, og vi ser at 65 prosent av deltakerne har 30 studiepoeng eller mer i faget de studerer. Videre analyser av deltakernes tidligere utdanning i faget viser at det ikke er særlige forskjeller mellom videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen.

Sammenliknet med de andre spørsmålene er det færre som svarer på spørsmålet om studiepoeng. Det kan bety at spørsmålet ikke er relevant, eller at de ikke vet hvor mange studiepoeng de har i faget fra før av. Fra svarene på et åpent spørsmål tyder på at ikke alle har en klar oppfatning av hvor mange studiepoeng de hadde i ulike tema da de tok utdanning.

Figur 3.4: Antall studiepoeng deltakerne har fra før i faget de studerer. N = 309. Prosent.

Figur 3.5 viser deltakernes arbeidserfaring. En stor andel av deltakerne har lang erfaring fra arbeidet i barnehagen. Det gjelder for begge grupper, men i særlig grad de som tar styrerutdanning. Mens hovedtyngden av de på videreutdanning for barnehagelærere har 6 til 20 års erfaring, har hovedtyngden av de på styrerutdanning 11 til 30 år.

Figur 3.5: Deltakernes arbeidserfaring fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 424. Prosent.

3.3 Studier

I alt bidro 13 studiesteder med studietilbud rettet mot barnehagelærere og pedagogisk personale (videreutdanning for barnehagelærere; tabell 3.3), og seks studiesteder bidro med studietilbud rettet mot barnehageledere (styrerutdanningen; tabell 3.4) i Strategi for kompetanse og rekruttering 2014 - 2020. Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Sør-Øst Norge, Dronning Mauds Minne Høgskole og Universitetet i Stavanger er studiestedene som flest som tar videreutdanning i de pedagogiske kursene studerer ved. Til sammen tar 57 prosent av deltakerne videreutdanning ved disse

lærestedene (tabell 3.3). Videre ser vi at antall som har svart på undersøkelsen er i stor grad i samsvar med populasjonen, det vil si barnehageansatte som har fått tilbud om videreutdanning for barnehagelærere.

Tabell 3.3: Oversikt over studiesteder som tilbyr videreutdanningskurs rettet mot pedagogisk personale (videreutdanning for barnehagelærere).

Studiested	Antall	Prosent	Populasjon
Høgskolen i Oslo og Akershus	43	18	21
Høgskolen i Sør-Øst Norge	38	16	15
Dronning Mauds Minne Høgskole	28	12	8
Universitetet i Stavanger	26	11	12
Høgskolen i Hedmark	20	8	9
Høgskolen i Lillehammer	15	6	5
Høgskolen i Bergen	13	5	4
UiT Norges arktiske universitet (Alta)	13	5	4
Høgskolen Stord/ Haugesund	12	5	6
Høgskolen i Østfold	12	5	4
Høgskolen i Sogn og Fjordane	8	3	5
Nord Universitet (Bodø)	8	3	5
Høgskolen i Volda	2	1	1

Når det gjelder styrerutdanningen, tar en stor andel av deltakerne videreutdanning ved studiestedene Høgskolen i Oslo og Akershus, Handelshøyskolen BI, og Norges handelshøyskole. Av tabell 3.4 ser vi at det utgjør til sammen 68 prosent av deltakerne. Også for studiestedene som tilbyr styrerutdanning representerer utvalget populasjonen på en god måte.

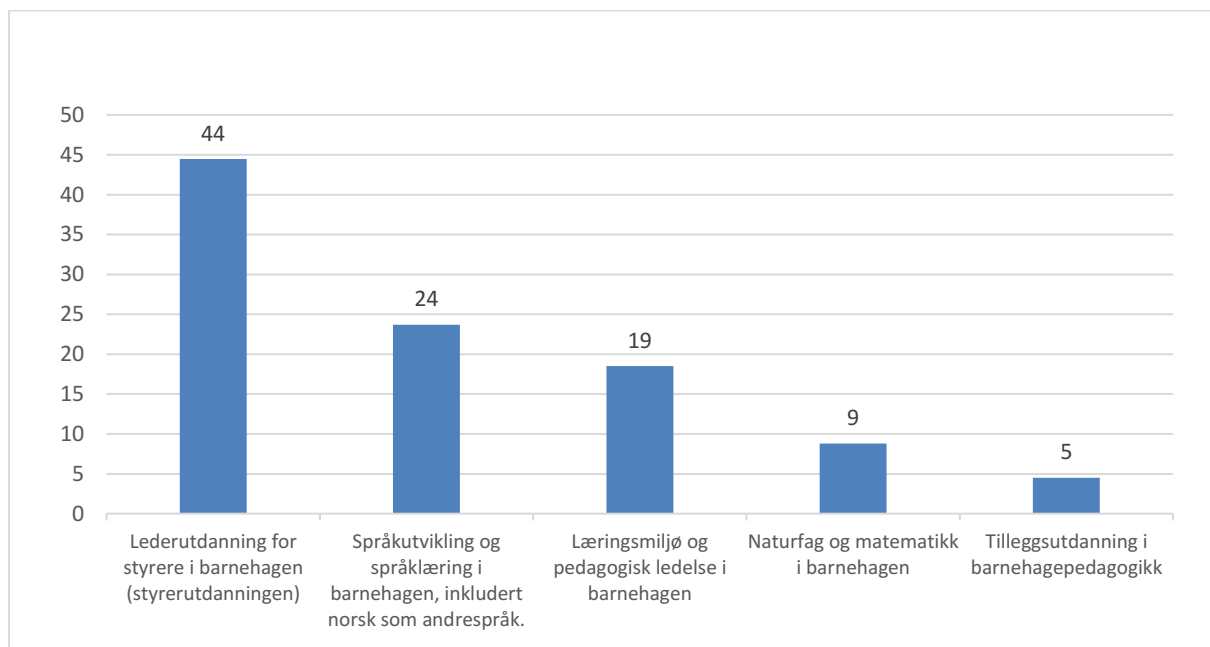
Tabell 3.4: Oversikt over studiesteder som tilbyr styrerutdanning.

Studiested	Antall	Prosent	Populasjon
Høgskolen i Oslo og Akershus	50	27	26
Handelshøyskolen BI	43	23	26
Norges handelshøyskole	33	18	17
Dronning Mauds Minne Høgskole	25	13	10
Universitetet i Agder	25	13	15
UiT Norges arktiske universitet	11	6	6

En oversikt over hvilke fag deltakerne tar videreutdanning i er oppgitt i figur 3.6. 44 prosent av deltakerne tar *Lederutdanning for styrere i barnehagen*. Denne utdanningen, som i rapporten kalles *styrerutdanningen*, er rettet mot styrere og andre med lederansvar i barnehagen. De øvrige tilbudene

er rettet mot barnehagelærere og pedagogisk personale, og utgjør det vi i rapporten omtaler som *videreutdanning for barnehagelærere*. I alt 56 prosent av de som har svart på undersøkelsen har studert innenfor denne utdanningen.

Omtrent hver fjerde deltaker har studert faget *Språkutvikling og språklæring, inkludert norsk som andre språk*. En av fem har tatt *Læringsmiljø og pedagogisk ledelse*, mens en mindre andel har valgt fagene *Naturfag og Matematikk* og *Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk*.

Figur 3.6: Oversikt over hvilke fag deltakerne tar videreutdanning i. N = 443. Prosent.

Blant alle de som fikk tilbud om å ta videreutdanning i 2016 – 2017 (populasjonen) fikk 46 prosent tilbud om å begynne på styrerutdanningen mens 54 prosent fikk tilbud om videreutdanning for barnehagelærere. Denne fordelingen er svært lik fordelingen blant de som har besvart undersøkelsen. Det vil si at undersøkelsen representerer denne fordelingen på en god måte.

Videre ser vi av tabell 3.5 at utvalget fordelt på de som tar de ulike videreutdanningsfagene innen videreutdanning for barnehagelærere representerer populasjonen på en god måte.

Tabell 3.5: Oversikt over videreutdanningsfag innen videreutdanning for barnehagelærere.

Videreutdanningsfag	Antall	Prosent	Populasjon
Læringsmiljø og pedagogisk ledelse i barnehagen	82	33	32
Naturfag og matematikk i barnehagen	39	16	17
Språkutvikling og språklæring i barnehagen, inkludert norsk som andrespråk.	105	43	42
Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk	20	8	9

Tabell 3.6 viser hvordan de ulike stillingsgruppene vist i figur 3.2 fordeler seg på de ulike studiene. Tabellen viser to forhold av særlig interesse. For det første domineres styrerutdanningen av ansatte som allerede er styrere. Det er altså i liten grad slik at ansatte som kan bli styrere i framtiden går på styrerutdanningen. For det andre ser vi at gruppen annen utgjør en relativt stor andel av de som tar styrerutdanning. Det kan tyde på at ansatte i denne gruppen er aktuelle for å jobbe som styrere på sikt.

Tabell 3.6: Oversikt over hva slags stilling deltakerne har og faget de tar videreutdanning i. N = 423. Prosent.

	Styrer	Pedagogisk leder	Annen stilling med lederansvar	Barnehagelærer	Annen
Læringsmiljø og pedagogisk ledelse i barnehagen	2	94	1	2	0
Naturfag og matematikk i barnehagen	8	84	0	5	3
Språkutvikling og språklæring i barnehagen, inkludert norsk som andrespråk.	6	76	0	11	7
Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk	0	79	0	7	14
Lederutdanning for styreere i barnehagen (styrerutdanningen)	76	6	4	0	13

3.4 Oppsummering

Fordelingen i utvalget som har svart er svært likt med det vi finner i populasjonen (alle barnehageansatte som fikk tilbud om videreutdanning) når det gjelder kjønn, fylkestilhørighet og om de studerer videreutdanning for barnehagelærere eller styrerutdanning. Det vil si at utvalget ser ut til å presentere populasjonen på en god måte på disse bakgrunnsvariablene.

De fleste deltakerne er mellom 30 og 50 år og så å si alle har høyere utdanning fra før. Tre av fire har 1-4 års høyere utdanning, mens en av fire har mer enn fire års høyere utdanning. I tråd med dette oppgir omtrent to av tre deltakere at de har 30 eller mer studiepoeng fra før av i faget de studerer. Deltakere som tar videreutdanning ser ut til å ha lang erfaring fra arbeidet i barnehagen. Omtrent ni av ti har jobbet i barnehagen i seks år eller mer.

Majoriteten av de som tar videreutdanning for barnehagelærere studerer ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Sør-Øst Norge, Dronning Mauds Minne Høgskole og Universitetet i Stavanger. 57 prosent av deltakerne studerer ved et av disse lærestedene.

Majoriteten av de som tar styrerutdanning studerer ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Handelshøyskolen BI eller Norges handelshøyskole. 68 prosent av deltakerne som tar styrerutdanning studerer ved disse lærestedene.

Utvalget i undersøkelsen representerer populasjonen på en god måte med hensyn til studiested og fag.

4 Tilrettelegging

Dette kapitlet handler om hvordan det er tilrettelagt for videreutdanningen. Mange forhold kan betraktes som tilrettelegging. Det er blant annet viktig at barnehageansatte får anledning til å prøve ut og diskutere det de lærer på studiet. I tillegg er det sannsynlig at praktiske forhold er av betydning for deltakernes videreutdanning, tatt i betraktning at de tar studiene samtidig som de jobber. I en slik situasjon er det trolig viktig at barnehageansatte opplever at det er lagt til rette for å kombinere studier og arbeid.

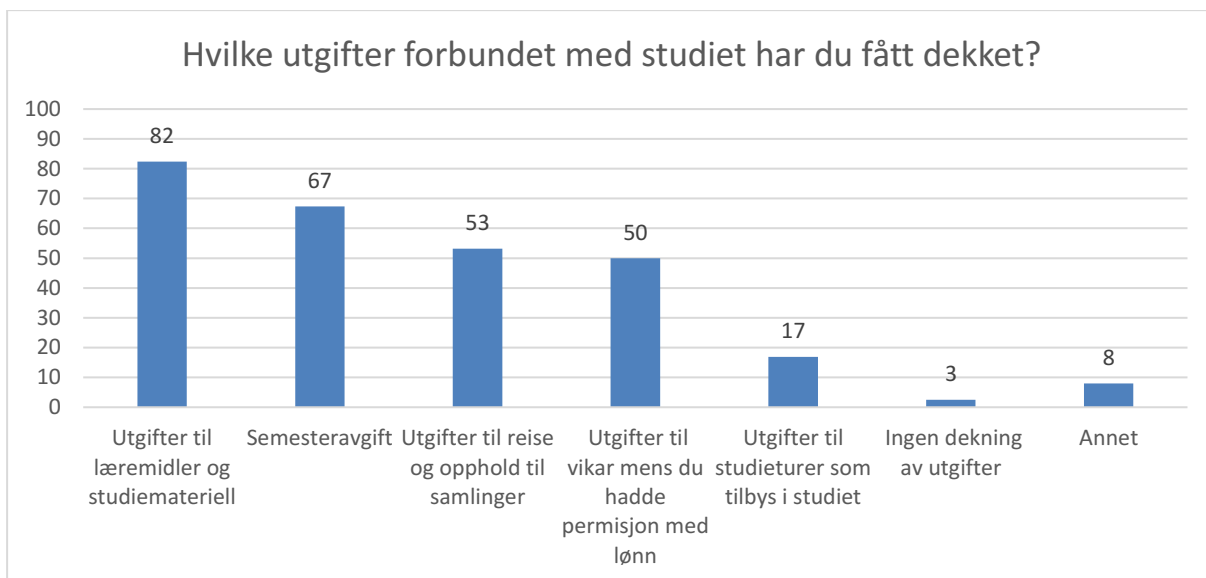
I tråd med en bred forståelse av begrepet tilrettelegging inkluderer kapitlet spørsmål om en rekke tema som kan tenkes å ha betydning for deltakeres opplevelse av det å studere, og deres læringsutbytte.

Kapitlet består av fem deler. I første del presenterer vi dekning av utgifter i forbindelse med videreutdanningen og de ansattes vurdering av utgiftsdekningen. Del to handler om deltakernes kjennskap til og bruken av tilretteleggingsmidlene. I del tre presenteres deltakernes erfaringer med å kombinere studier og arbeid, mens del fire handler om de barnehageansattes syn på kultur for kunnskapsdeling ved barnehagen. Avslutningsvis tar del fem for seg deltakernes overordnede syn på tilretteleggingen ved barnehagen de arbeider.

4.1 Dekning av utgifter og finansiering

Deltakerne fikk spørsmål om hvilke utgifter de har fått dekket, og hvordan de opplever finansieringsordningen de har hatt. Svarene vises i figurene 4.1 til 4.3 og tabell 4.1.

Når det gjelder dekning av utgifter oppgir 82 prosent av deltakerne at de har fått dekket utgifter til læremidler og studiemateriell som vist i figur 4.1. Videre oppgir 67 prosent at de har fått dekket utgifter til semesteravgift. Omtrent halvparten svarer at de har fått dekket utgifter til reise og opphold til samlinger, og vikarutgifter. Det er få som svarer at de ikke har fått dekket noen utgifter. De åtte prosent som har svart 'annet', ble også bedt om å beskrive hvilke utgifter de har fått dekket, dette gjelder 35 personer. Beskrivelsene varierer betydelig, og det er vanskelig å trekke noe generelt på grunnlag av disse.

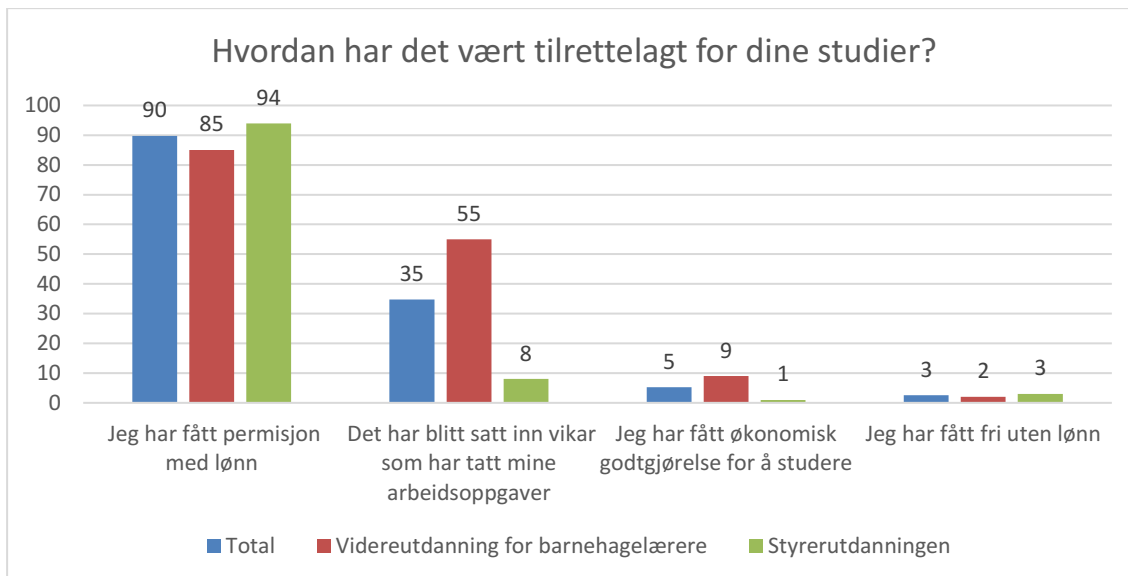
Figur 4.1: Utgiftsdekning. N = 438. Prosent.

Utgiftsdekningen fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen er vist i tabell 4.1. Det er forskjeller mellom gruppene. En større andel av de som tar styrerutdanning oppgir utgiftsdekning i forbindelse med de tre kategoriene; semesteravgift, utgifter til reise og opphold til samlinger og utgifter til studieturer som tilbys i studiet. Imidlertid oppgir de som tar videreutdanning for barnehagelærere i mye større grad at de har fått dekket utgifter til vikar mens de hadde permisjon med lønn.

Tabell 4.1: Oversikt over deltakernes utgiftsdekning fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.

	Utgifter til læremidler og studiemateriell	Semesteravgift	Utgifter til reise og opphold til samlinger	Utgifter til vikar mens du hadde permisjon med lønn	Utgifter til studieturer som tilbys i studiet	Ingen dekning av utgifter	Annet
Videreutdanning for barnehagelærere	83	22	48	80	4	4	8
Styrerutdanning	80	69	58	11	32	1	8
Total	82	67	53	50	17	3	8

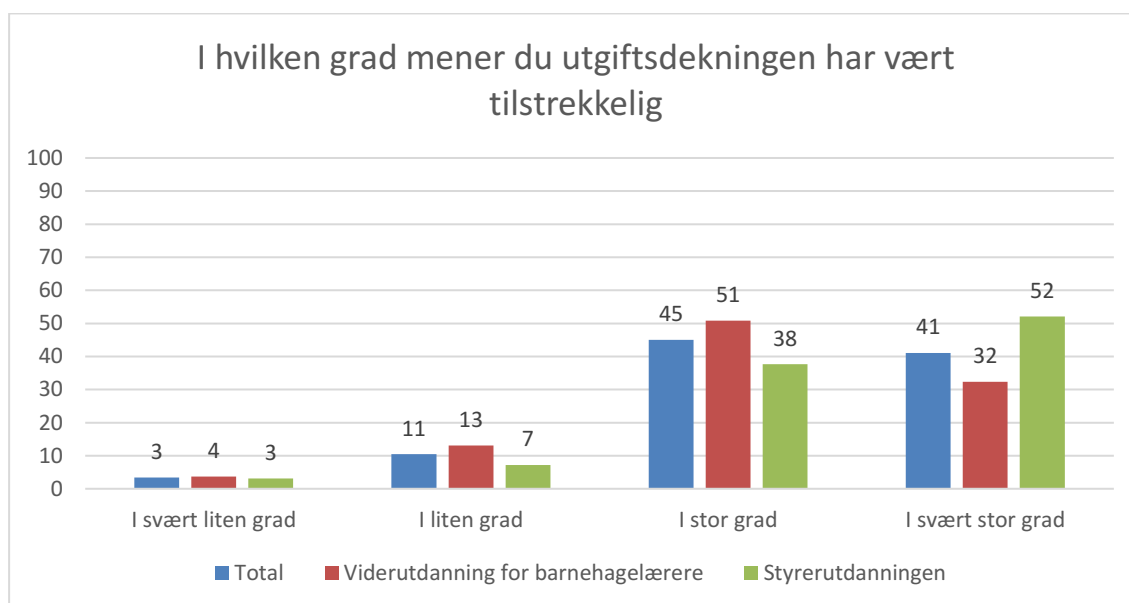
Figur 4.2 viser hvordan det har vært tilrettelagt for deltakernes studier. Ni av ti har krysset av for at de har fått permisjon med lønn, mens en av tre svarer at det har blitt satt inn vikar. En mindre andel, fem prosent, har svart at de har fått økonomisk godtgjørelse for å studere. Videre analyser viser at det er noen forskjeller mellom de som tar styrerutdanning og videreutdanning for barnehagelærere. Mens over halvparten av de som tar videreutdanning for barnehagelærere svarer at det har blitt satt inn vikar for dem, gjelder dette bare for åtte prosent av de som tar styrerutdanning.

Figur 4.2: Hvordan har det vært tilrettelagt for dine studier? (flere kryss tillatt). Svarene er vist for hele gruppen (total), og barnehagelærer- og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.

Deltakerne ble spurt om i hvilken grad de mener utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig, og kunne angi svaret sitt på en firepunktsskala fra 'i svært liten grad' til 'i svært stor grad'. Figur 4.3 viser at 86 prosent av alle deltakerne har krysset av for de to mest positive kategoriene 'i stor grad' og 'i svært stor grad'. Dette viser at deltakerne i stor grad har positive erfaringer med dekningen av utgifter knyttet til deres studier.

For dette spørsmålet fant vi forskjeller mellom deltakere som tar videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. Over halvparten av de som tar styrerutdanning har krysset av for den mest positive kategorien, sammenliknet med 32 prosent blant de på videreutdanning for barnehagelærere. Videre ser det ut til at de som har tatt kurs innen videreutdanning for barnehagelærere i større grad mener at de ikke har fått dekket utgiftene sine tilstrekkelig. 13 prosent av de på videreutdanning for barnehagelærere har krysset av for 'i liten grad' mot 7 prosent blant de som tar styrerutdanning.

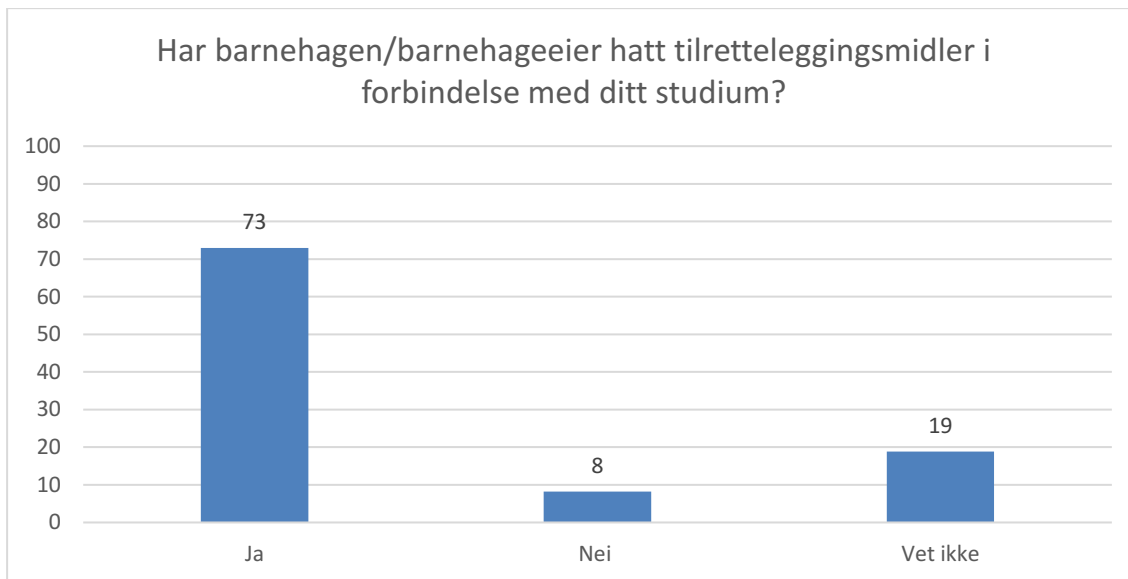
Figur 4.3: Vurdering av om utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig, totalt og fordelt etter videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.

4.2 Tilretteleggingsmidler

Som en del av strategien *Kompetanse for fremtidens barnehage* (Kunnskapsdepartementet, 2013) ble det fra høsten 2016 innført tilretteleggingsmidler for deltakere på videreutdanning for barnehagelærere. Tilbudet med tilretteleggingsmidler gjaldt ikke for deltakere på styrerutdanningen. Disse skal komme de barnehageansatte til gode og bidra til at de kan gjennomføre studiet. Det er barnehageeier som søker om tilretteleggingsmidler, og eierne og de ansatte blir enige om hvordan midlene skal benyttes. Dekking av vikarutgifter, kjøp av bøker, betaling av reiseutgifter o.l. er eksempler på hva midlene kan brukes til. I denne undersøkelsen kartlegger vi bruken av tilretteleggingsmidlene og i hvilken grad disse har kommet deltakerne til gode.

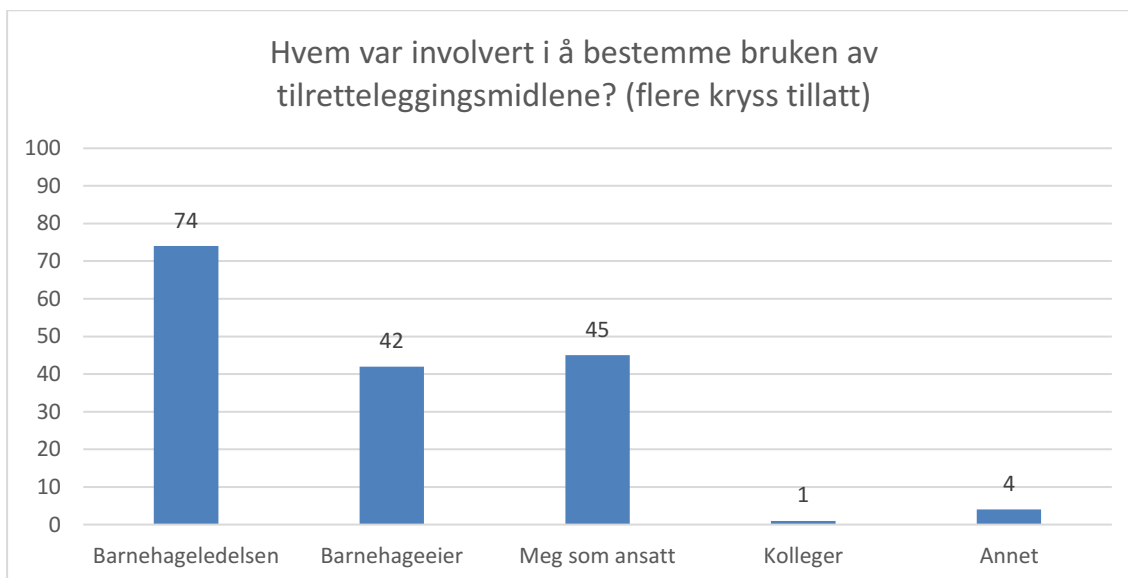
Figur 4.4 viser deltakernes kjennskap til hvorvidt barnehagen eller barnehageeier har hatt tilretteleggingsmidler i forbindelse med deres studier. Omtrent tre firedeler av deltakerne på videreutdanning for barnehagelærere mener at barnehagen eller barnehageeier har hatt tilretteleggingsmidler. Mens åtte prosent svarer nei, er det en andel på 19 prosent som har svart 'vet ikke'. Det vil si at det er en forholdsvis stor gruppe av deltakere som ikke er klar over om det har blitt bevilget tilretteleggingsmidler i forbindelse med deres videreutdanning. Det tyder på at dette spørsmålet i mange tilfeller ikke har vært eksplisitt drøftet med den som tar videreutdanning.

De som svarte ja på dette spørsmålet fikk to oppfølgingsspørsmål knyttet til bruken av tilretteleggingsmidlene. Disse spørsmålene og svarfordelingene er vist i figur 4.5 og 4.6. Merk at gruppen som svarte ja utgjør 73 prosent av deltakerne, noe som tilsvarer 178 deltakere.

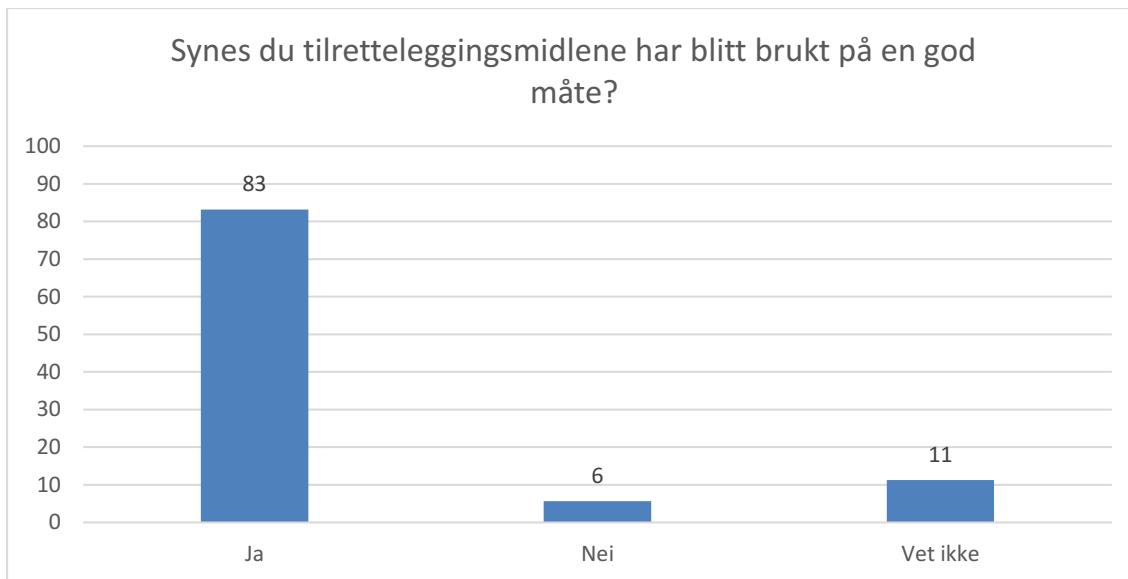
Figur 4.4: Deltakernes svar på om barnehagen eller barnehageeier har hatt tilretteleggingsmidler i forbindelse med deres studier. N = 244. Prosent.

Figur 4.5 viser deltakernes svar på spørsmålet om hvem som var involvert i å bestemme hvordan tilretteleggingsmidlene skulle brukes. Totalt svarer 74 prosent at barnehageledelsen har vært med å bestemme bruken av tilretteleggingsmidlene. I underkant av halvparten svarer at barnehageeier (42 prosent), og en selv som ansatt (45 prosent) har vært involvert i denne bestemmelsen.

Figur 4.5: Deltakernes svar på hvem som var involvert i å bestemme bruken av tilretteleggingsmidlene. N = 178. Prosent.

Deltakerne fikk også spørsmål om de synes tilretteleggingsmidlene har blitt brukt på en god måte. Som vist i figur 4.6 er de fleste enige i dette. Det er totalt sett et mindretall som har svart nei på dette spørsmålet. Disse fikk et oppfølgingsspørsmål der de ble bedt om å kort forklare hvorfor de mener tilretteleggingsmidlene ikke har blitt brukt på en god måte. Her varierer svarene, men de handler i stor grad om et ønske om å bli mer involvert i bruken av midlene, en tidligere avklaring på om de får midlene, hva de kan dekke, og hvordan utlegg kan refunderes.

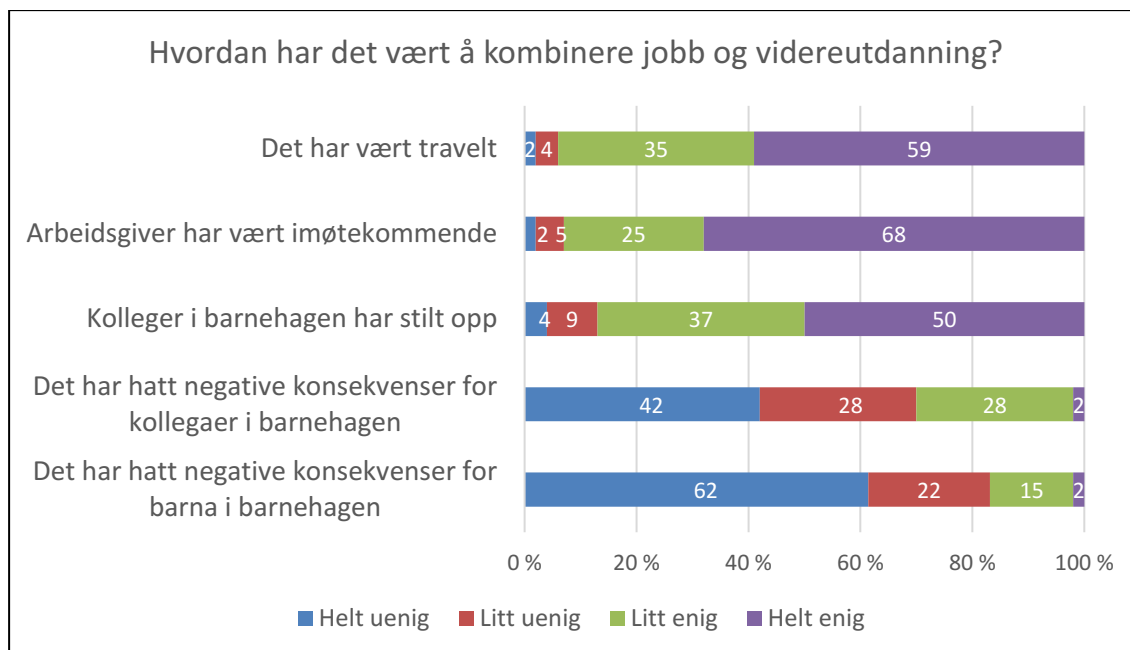
Figur 4.6: Oversikt over deltakernes vurdering av om tilretteleggingsmidlene har blitt brukt på en god måte. N = 178. Prosent.

4.3 Arbeid og studier

For å kartlegge deltakernes opplevelse av det å kombinere jobb og videreutdanning, ble de bedt om å ta stilling til fem utsagn. Deltakerne har svart ved å krysse av på en firepunktsskala fra helt uenig til helt enig. Av figur 4.7 ser vi at de aller fleste deltakerne, 94 prosent har krysset av for kategoriene litt enig og helt enig for utsagnet 'det har vært travelt'. Samtidig svarer en tilsvarende stor andel av deltakerne (93 prosent) at 'arbeidsgiver har vært imøtekommende'. I tillegg mener en stor andel at kolleger i barnehagen har stilt opp, 87 prosent. Disse funnene viser at deltakerne synes det har vært utfordrende å ta videreutdanning men opplever støtte fra arbeidsgiver og kolleger.

Deltakerne ble også bedt om å ta stilling til utsagnene 'det har hatt negative konsekvenser for kollegaer i barnehagen' og 'det har hatt negative konsekvenser for barna i barnehagen'. Svarfordelingen i figur 4.7 for disse utsagnene viser at deltakerne synes i større grad at det å kombinere studier og jobb har hatt negative konsekvenser for kollegaer sammenliknet med barna, henholdsvis 30 og 17 prosent.

Det er enkelte forskjeller i hvordan de som har tatt styrerutdanning og de som har tatt videreutdanning for barnehagelærere har svart. For det første er andelen som mener videreutdanningen har hatt negative konsekvenser for barna høyere blant de på videreutdanning for barnehagelærere enn de på styrerutdanning. Mens 8 prosent av de på styrerutdanning er helt eller litt enig, er det tilsvarende tallet for videreutdanning for barnehagelærere 24 prosent. For det andre er det en mindre forskjell på utsagnet *arbeidsgiver har vært imøtekommende*. 62 prosent av de på videreutdanning for barnehagelærere er helt enig, mens 75 prosent av de på styrerutdanning svarer det samme. Det må legges til at i begge grupper er over 90 prosent helt eller litt enig i utsagnet, noe som tyder på en positiv opplevelse hos begge grupper.

Figur 4.7: Hvordan det har vært å kombinere jobb og videreutdanning for deltakerne. N = 440. Prosent.

De som krysset av for litt enig eller helt enig på utsagnene om negative konsekvenser for kolleger eller barna i barnehagen ble bedt om å beskrive hvordan videreutdanningen har hatt negative konsekvenser. I alt 72 deltakere oppga at de var litt eller helt enig i at videreutdanningen har hatt negative konsekvenser for barna. Hele 67 barnehageansatte svarte på spørsmålet. Det er i liten grad forskjell på svarene fra de som tar videreutdanning for barnehagelærere og de som tar styrerutdanning, og vi kommer derfor ikke til å skille på disse to gruppene. Svarene handler i stor grad om at det å være mindre til stede er negativt. De forteller at det er negativt fordi:

- Det er vanskeligere for barna med mindre stabilitet, noe som kan føre til utrygghet
- Mindre tid til planlegging
- Det har ikke vært satt inn vikar når de er borte
- Vikaren som har vært satt inn har ikke de samme kvalifikasjonene som dem selv
- Det har vært færre pedagoger tilstede

Det må legges til at mange også trekker fram at videreutdanningen har hatt positive følger for barna. De opplever at det de lærer gjør dem bedre i jobben både på kort og lang sikt.

De som svarte at de var litt eller helt enig i at videreutdanningen har hatt negative konsekvenser for kolleger i barnehagen ble bedt om å beskrive hvordan. Dette gjelder for totalt 133 deltakere, 80 fra videreutdanning for barnehagelærere og 53 fra styrerutdanningen. Også her er det ulike konsekvenser av det at de selv ikke er tilstede som trekkes fram som negativt:

- De ansatte mangler leder
- Mer av ansvaret for barnehagen faller på kolleger
- Mindre veiledning og samarbeid
- Det settes ikke alltid inn vikar
- Vikar fungerer ikke alltid så bra som ønsket fordi de ikke kjenner barnehagen og rutiner

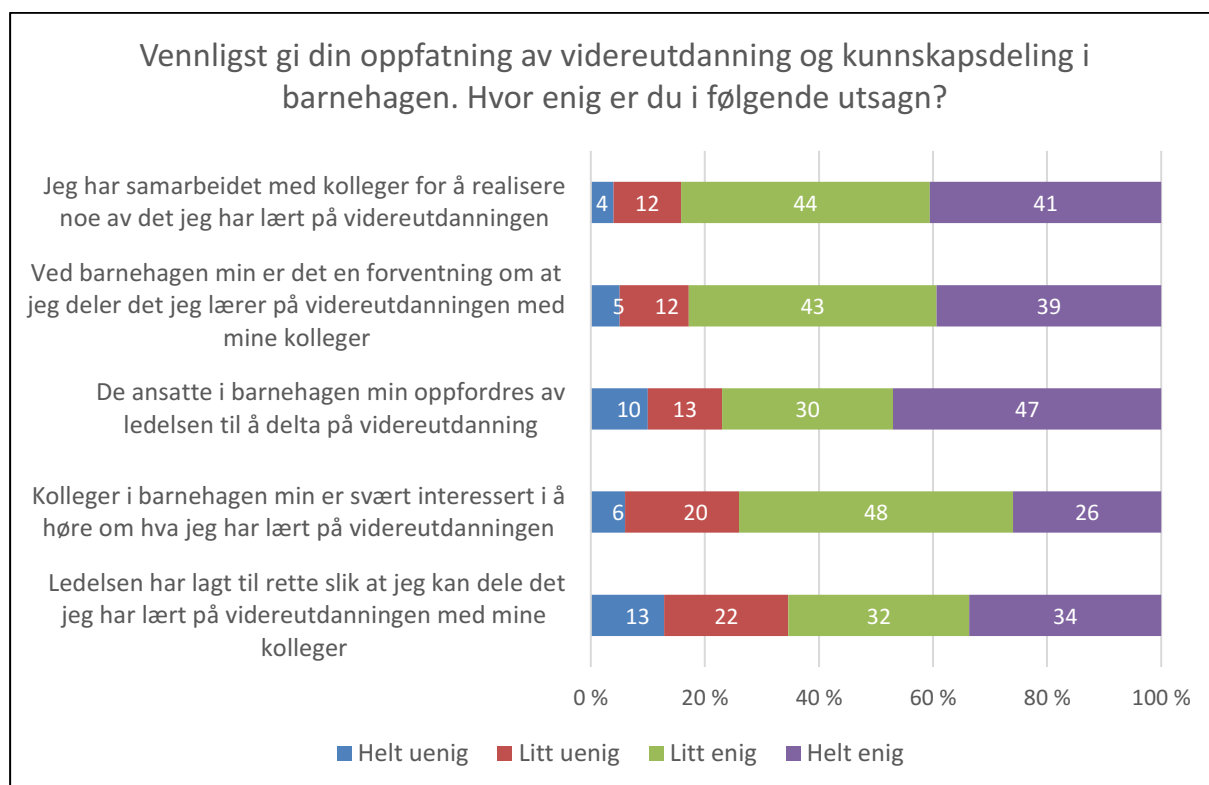
Bortsett fra at de som tar styrerutdanning oftere svarer det er negativt at de ansatte mangler leder er det ikke vesentlige forskjeller i svarene fra de som tar styrerutdanning og de som tar videreutdanning for barnehagelærere.

4.4 Kunnskapsdeling i barnehagen

For å undersøke hvordan ny kunnskap verdsettes og inkluderes ved barnehagene ble deltakerne bedt om å ta stilling til fem utsagn. De svarte ved å krysse av på en firepunktsskala fra helt uenig til helt enig. Utsagnene og svarfordelingen vises i figur 4.8. Figuren viser andelen som har krysset av for hver kategori, og er sortert synkende, med det utsagnet deltakerne er mest enige i øverst.

Tre av fire har valgt den positive siden av skalaen (litt enig og helt enig) for utsagnet om at de har samarbeidet med kolleger for å realisere noe av det de har lært på videreutdanningen. Det er omtrent en like stor andel som svarer at ved barnehagen de jobber er det en forventning om at de deler det de har lært på videreutdanningen med kolleger. Omkring 16 prosent er litt eller helt uenige i disse utsagnene.

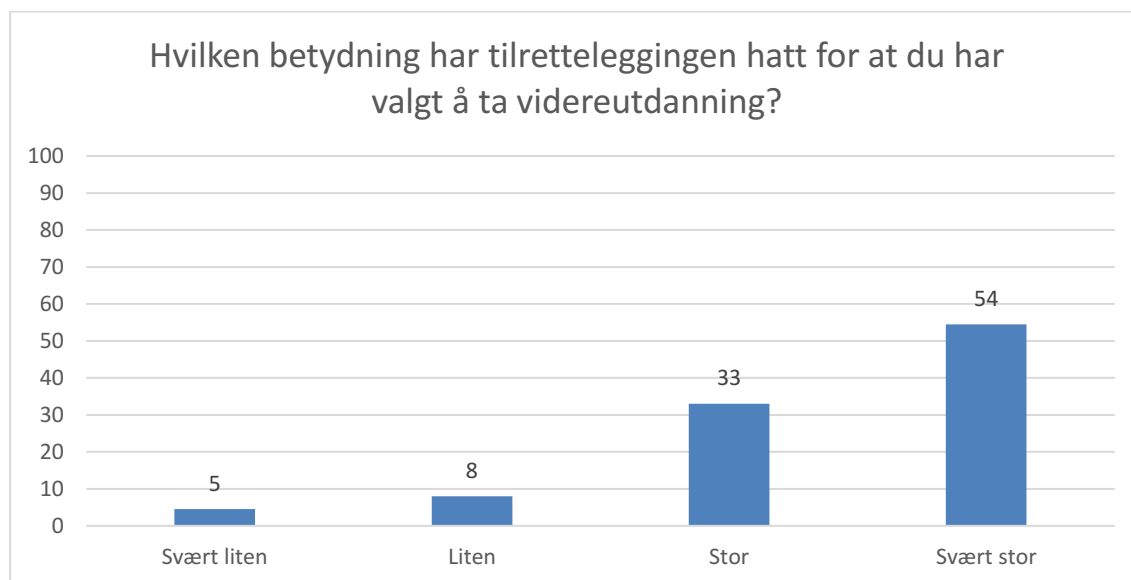
Videre er over tre firedeler av deltakerne enige eller helt enige i at de ansatte i barnehagen oppfordres av ledelsen til å delta på videreutdanning. Derimot er det færre som mener at ledelsen har lagt til rette for at de kan dele det de har lært på videreutdanningen med kolleger, 66 prosent. Dette utsagnet sammen med utsagnet 'kolleger i barnehagen min er svært interessert i å høre om hva jeg har lært på videreutdanningen' har fått lavest oppslutning. Mellom 26 og 35 prosent av deltakerne er uenige i disse to utsagnene. Det tyder på betydelig variasjon i de ansattes opplevelse av miljø for kunnskapsdeling og interesse for det de lærer ved arbeidsstedet.

Figur 4.8: Deltakernes oppfatning av videreutdanning og kunnskapsdeling. N = 436. Prosent.

4.5 Vurdering av tilretteleggingen

Figur 4.9 viser deltakernes vurdering av hvilken betydning tilretteleggingen har hatt for deres valg om å ta videreutdanning. Deltakerne kunne velge mellom fire alternativer, fra 'svært liten' til 'svært stor'. Et klart flertall mener at tilretteleggingen har hatt stor eller svært stor betydning for deres valg om å ta videreutdanning. Som vist i tabell 4.2 er det ingen nevneverdige forskjeller mellom de som tar videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen.

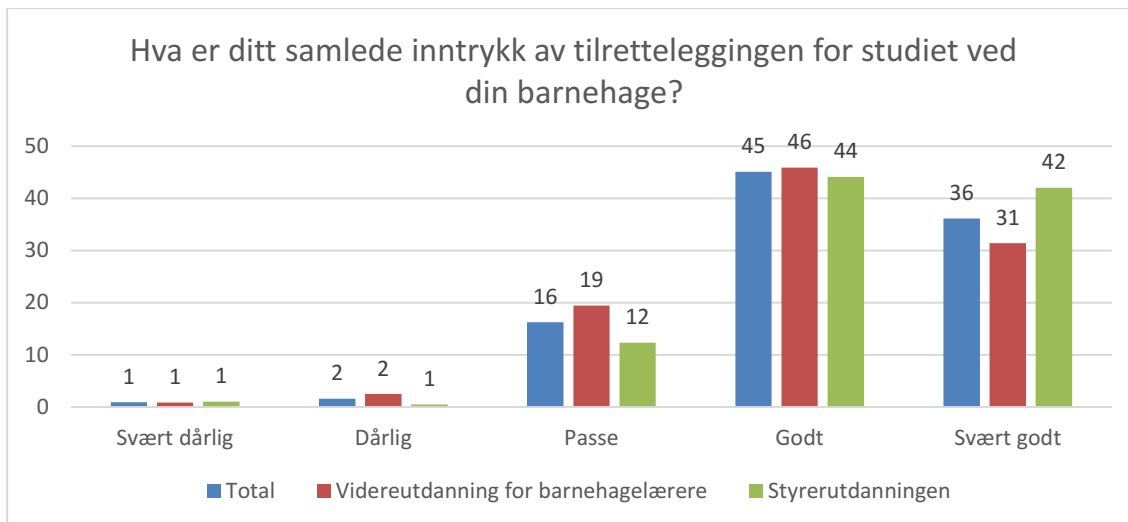

Figur 4.9: Betydningen av tilretteleggingen for deltakernes valg om å ta videreutdanning. N = 438. Prosent.

Tabell 4.2: Betydningen av tilretteleggingen for hele gruppen (total), og fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.

	Svært liten	Liten	Stor	Svært stor
Total	5	8	33	54
Videreutdanning for barnehagelærere	2	8	34	55
Styrerutdanningen	7	8	31	54

Avslutningsvis ble deltakerne bedt om å gi sitt samlede inntrykk av tilretteleggingen for studiet ved deres barnehage på en skala fra svært dårlig til svært godt. Svarene er vist i figur 4.10. 81 prosent av deltakerne har krysset av for godt eller svært godt. Det er heller ingen nevneverdige forskjeller mellom videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen for disse to kategoriene. 16 prosent av alle deltakerne svarer 'passe', mens et fåtall har valgt de to mest negative kategoriene. Dette viser at deltakerne i stor grad er fornøyde med tilretteleggingen for studiet ved deres arbeidssted. Andelen som krysser av for den mest positive kategorien er svakt høyere blant de på styrerutdanning sammenliknet med de på videreutdanning for barnehagelærere.

Figur 4.10: Samlet inntrykk av tilretteleggingen for studiet ved egen barnehage. N = 437. prosent.

4.6 Oppsummering

Et klart flertall av deltakerne oppgir å ha fått dekket utgifter til læremidler og studiemateriell. Videre oppgir to av tre at de har fått dekket utgifter til semesteravgift og rundt halvparten svarer at de har fått dekket utgifter til reise og opphold til samlinger og vikar. Det er kun tre prosent som svarer at de ikke får dekket noen utgifter. Videre rapporterer ni av ti at tilretteleggingen innebærer at de har fått permisjon fra jobben og omtrent en av tre at det har blitt satt inn vikar. Alt i alt er deltakerne tilfreds med utgiftsdekningen.

Omtrent tre av fire svarer at barnehagen har hatt tilretteleggingsmidler, mens en av fem svarer vet ikke. Det tyder på at noen av deltakerne ikke er helt klar over ordningen med tilretteleggingsmidler eller at de ikke kjenner til begrepet tilretteleggingsmidler som sådan. De som har hatt tilretteleggingsmidler fikk oppfølgingsspørsmål om de synes tilretteleggingsmidlene har vært brukt på en god måte. Et klart flertall svarer ja til det.

På spørsmål om hvordan det har vært å kombinere jobb og videreutdanning svarer ni av ti at det har vært travelt. Samtidig sier en like stor andel at arbeidsgiver har vært imøtekommende og at kolleger i barnehagen har stilt opp. 30 prosent mener videreutdanningen har hatt negative konsekvenser for kolleger i barnehagen, mens 17 prosent mener det har hatt negative konsekvenser for barna i barnehagen.

Kunnskap fra videreutdanning deles først og fremst gjennom samarbeid med kolleger. Fire av fem barnehageansatte har delt kunnskap på denne måten i løpet av studiene, og de oppgir at det er en forventning ved deres arbeidssted om at de deler det de lærer på videreutdanningen med kolleger. Tre av fem oppgir at ledelsen har lagt til rette for at de kan dele det de har lært på videreutdanningen med kolleger.

Totalt sett er deltakerne tilfreds med hvordan det har vært tilrettelagt for deres studier. Omtrent fire av fem deltakere oppgir at tilretteleggingen har hatt stor betydning for at de har valgt å ta videreutdanning. En tilsvarende andel oppgir at de samlet sett har et godt inntrykk av tilretteleggingen ved sin barnehage.

5 Opplevelse av studiet

I dette kapitlet presenterer vi deltakernes opplevelse og inntrykk av studiet. Spørsmålene i dette og det neste kapitlet gikk til de som fullførte studiet eller som fortsatt studerer (altså ikke de som falt fra studiene eller aldri begynte). Tema som belyses er antall samlinger, hva det var for mye eller for lite av i studiet og det faglige nivået på studiet.

5.1 Organisering av studiet

Tabell 5.1 viser at de fleste, 73 prosent, har deltatt på 3 til 4 samlinger per semester. Det er ingen som har fulgt et videreutdanningskurs som ikke har vært samlingsbasert. Ti prosent av deltakerne har hatt en til to samlinger per semester, mens 17 prosent har hatt flere enn fem samlinger i semesteret. Vi har undersøkt om det er forskjeller i antall samlinger mellom de ulike fagene. Resultatene viser små variasjoner i antall samlinger per semester fordelt på de ulike videreutdanningsfagene, men tre til fire samlinger per semester er det mest vanlige.

Tabell 5.1: Antall samlinger per semester i studiet. Andel som krysser av for de ulike alternativene. N = 432.

Antall samlinger	Antall	Prosent
Ingen	0	0
1-2 per semester	44	10
3-4 per semester	316	73
5 eller mer per semester	72	17

5.2 Innhold og kvalitet

Deltakernes vurdering av innholdet i studiet og studiets kvalitet er vist i figur 5.1 – 5.6 og tabell 5.2.

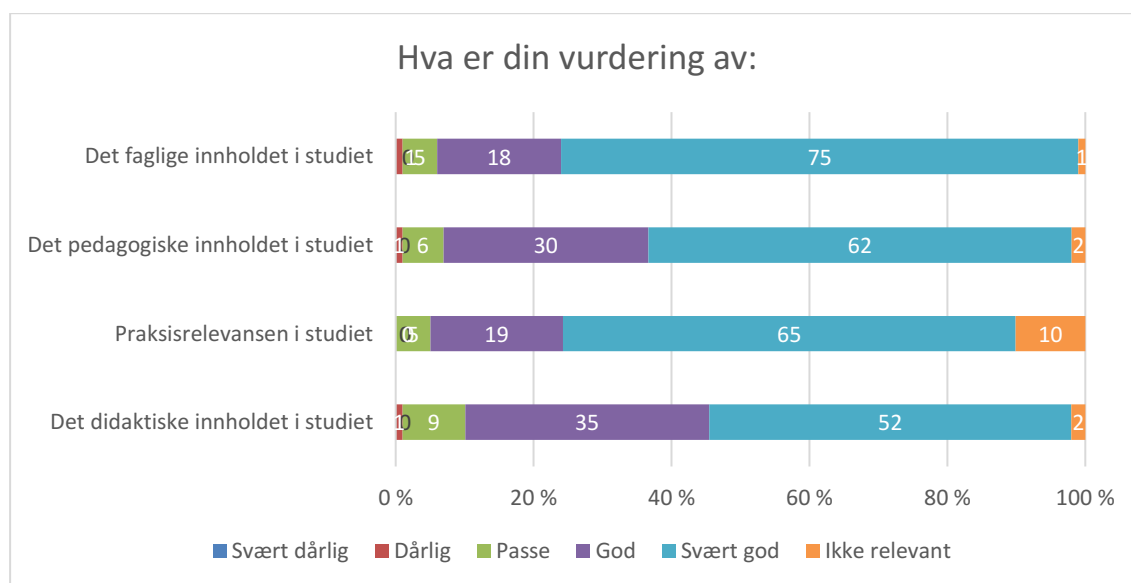
Figur 5.1 viser deltakernes svar på spørsmål om deres vurdering av videreutdanningens didaktiske, pedagogiske og faglige innhold, samt praksisrelevansen i studiet de har tatt.

Et klart flertall av deltakerne gir en positiv vurdering av studiene de har tatt. Hele tre av fire vurderer det faglige innholdet som svært godt, og dette er den delen av studiene som får den mest positive vurderingen. Videre er det også svært mange, omtrent to av tre, som har vurdert praksisrelevansen som svært god. Andelen er noe lavere for det didaktiske innholdet i studiet, men det er likevel over halvparten som krysser av for den mest positive vurderingen. Ingen har krysset av for den mest negative vurderingen 'svært dårlig' for noen av de fire utsagnene. En prosent har krysset av for kategorien 'dårlig' for det didaktiske, pedagogiske og faglige innholdet, mens et mindretall (5-9

prosent) har krysset av for kategorien passe. Det vil si at nesten alle, mellom 87 og 93 prosent av de som har tatt videreutdanning vurderer det didaktiske innholdet, det pedagogiske innholdet, praksisrelevansen og det faglige innholdet som godt eller svært godt.

En liten andel har krysset av for kategorien 'ikke relevant' (to prosent for det didaktiske og pedagogiske innholdet, og en prosent for det faglige innholdet). På den annen siden har ti prosent av deltakerne krysset av for kategorien 'ikke relevant' for deres vurdering av praksisrelevansen i studiet. Dette kan tyde på at noen har misforstått spørsmålet. Det er mulig at de oppfatter at spørsmålet handler om det har vært praksis i studiet.

Analyser av videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen viste ingen merkbare forskjeller mellom disse gruppene. For øvrig viser deltakere på styrerutdanningen en tendens til å svare enda mer positivt sammenliknet med de på videreutdanning for barnehagelærere.

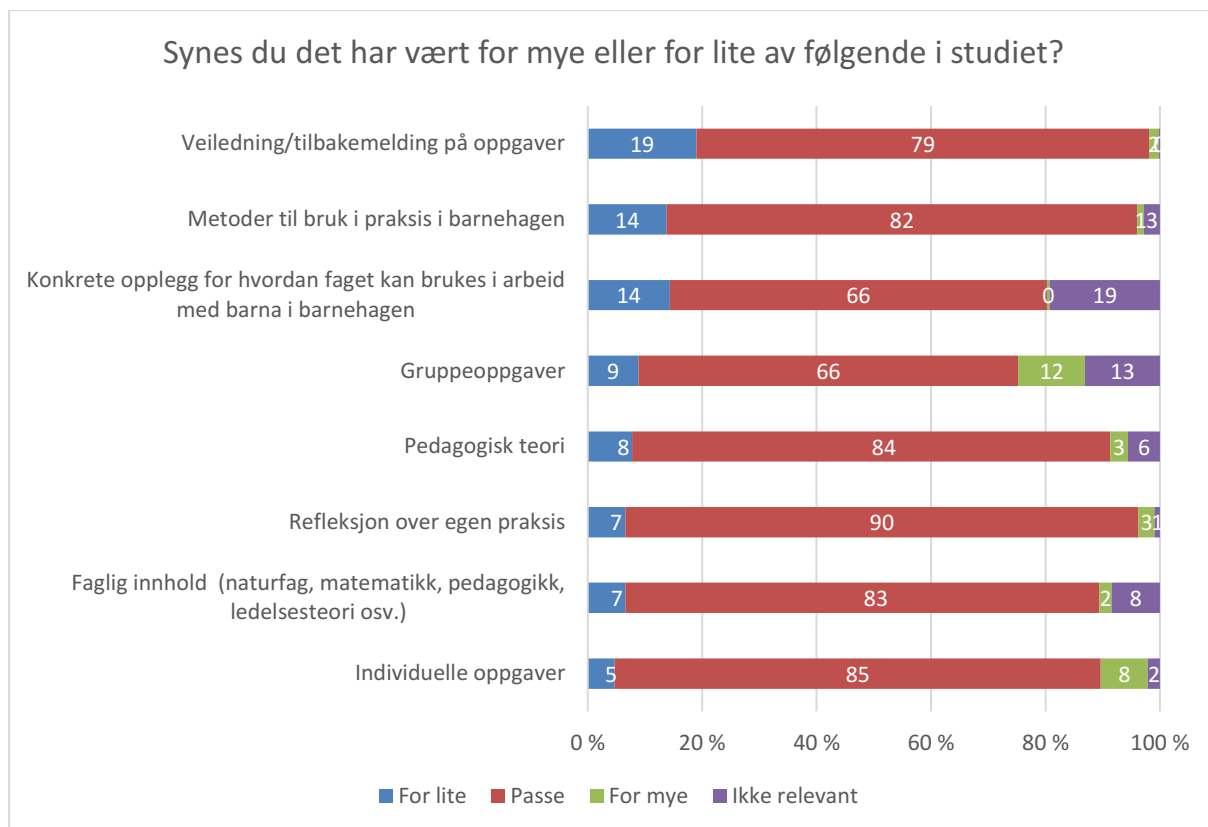

Figur 5.1: Deltakernes vurdering av praksisrelevansen, det didaktiske, pedagogiske og faglige innholdet i studiet. N = 435. Prosent.

Deltakerne fikk også spørsmål om å vurdere om det har vært for lite, passe eller for mye av ulike elementer i studiene, som vist i figur 5.2. Et klart flertall av deltakerne har krysset av for svaralternativet passe for de ulike utsagnene. Det tyder på at studiene i stor grad har vært lagt opp på måter som samsvarer med deltakernes ønsker og behov.

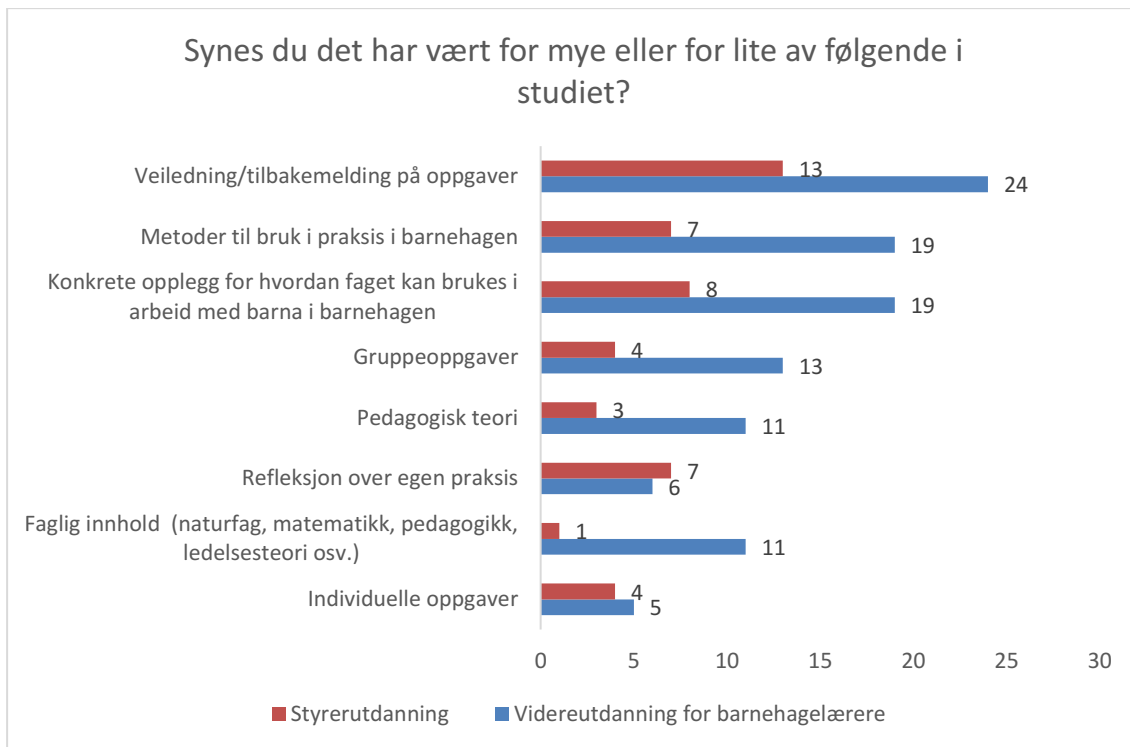
Figuren viser at andelen som krysser av for at det er for lite av de ulike elementene er høyere enn andelen som krysser av for at det er for mye. Likevel er det kun tre utsagn hvor flere enn ti prosent krysser av på *for lite*. 19 prosent av deltakerne mener at studiet har inneholdt for lite veiledning og tilbakemeldinger på oppgaver, mens 14 prosent av deltakerne mener at det har vært for lite fokus på metoder til bruk i praksis i barnehagen, og konkrete opplegg for hvordan faget kan brukes i arbeidet med barna i barnehagen.

Det er kun to av utsagnene hvor en betydningsfull andel av deltakerne svarer *for mye*; henholdsvis 8 og 12 prosent mener det har vært for mye individuelle og gruppeoppgaver i studiet.

Figur 5.2: Deltakernes vurdering av ulike elementer i studiene. N = 428. Prosent.

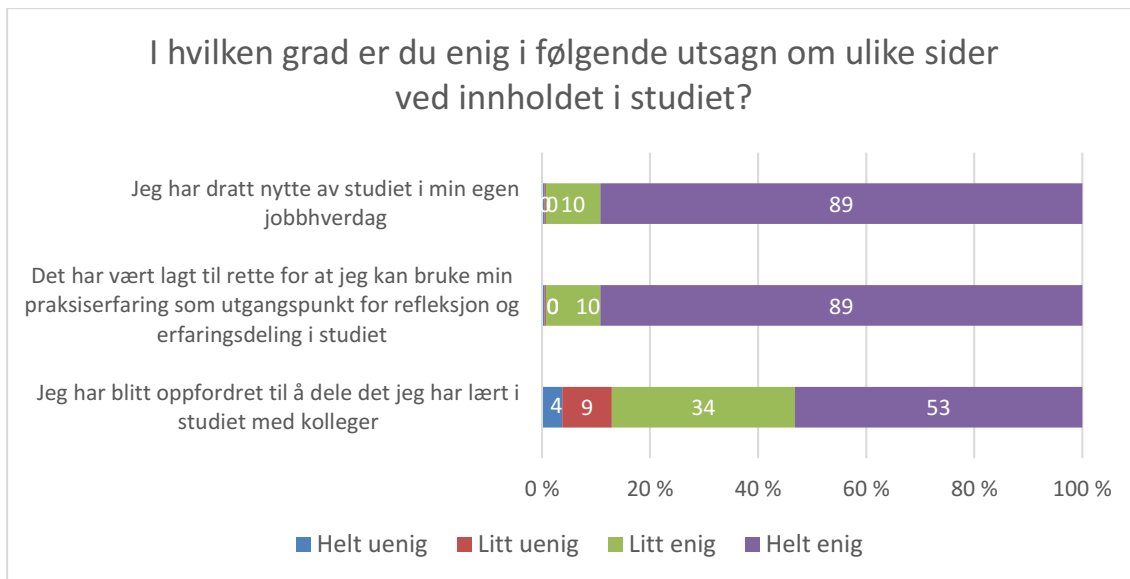
For å undersøke om det er forskjeller mellom opplevelsen til de på videreutdanning for barnehagelærere og de på styrerutdanningen så vi på andelen i de to gruppene som hadde krysset av for kategorien 'for lite'. Av figur 5.3 ser vi at det er forskjeller mellom de to gruppene. Noen av forskjellene er forventet, som for eksempel at det er færre deltakere fra styrerutdanningen som mener det har vært for lite av konkrete opplegg for hvordan faget kan brukes i arbeidet med barna i barnehagen siden deres arbeidshverdag i større grad dreier seg om oppgaver knyttet til styring og ledelse. Den kategorien som flest krysser av for lite på er 'veiledning og tilbakemelding på oppgaver'. På tross av at det er forskjeller mellom de to gruppene, er det tydelig at de generelt opplever at det har vært for lite av den type oppfølging i studiene.

Figur 5.3: Deltakernes vurdering av mengden av ulike elementer fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen for kategorien 'for lite'. N = 428. Prosent.

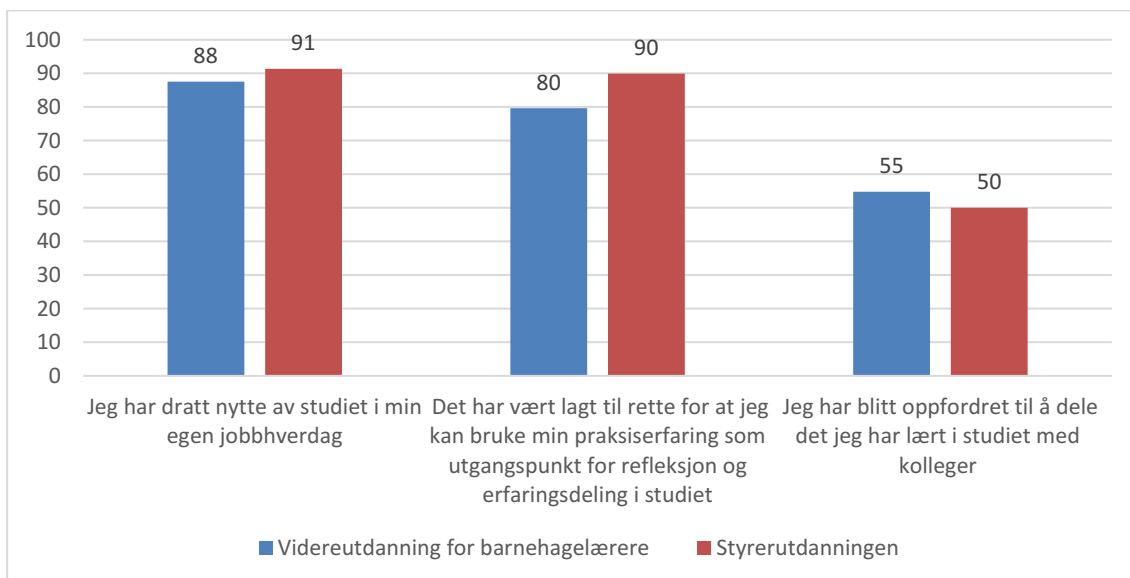
For å undersøke deler av innholdet i studiet ble deltakerne bedt om å ta stilling til tre utsagn. De skulle oppgi hvor enige de er i utsagnene. Av figur 5.4 ser vi at et klart flertall mener de har dratt nytte av studiet i egen jobbhverdag og at det har vært lagt til rette for at de kan bruke egen erfaring som utgangspunkt for refleksjon og erfaringsdeling i studiet. Omtrent ni av ti svarer at de er helt enige i disse utsagnene. Tallene tyder på at videreutdanningene har lykket med å knytte studiene til deltakernes arbeidshverdag.

Andelen som er helt enig i at de har blitt oppfordret til å dele det de har lært med kolleger er lavere enn for de andre utsagnene. Det er likevel over halvparten som er helt enig i dette utsagnet. Det tyder på at relativt mange har blitt oppfordret til å dele med kolleger.

Figur 5.4: I hvilken grad er du enig i følgende utsagn om ulike sider ved innholdet i studiet? N = 429. Prosent.

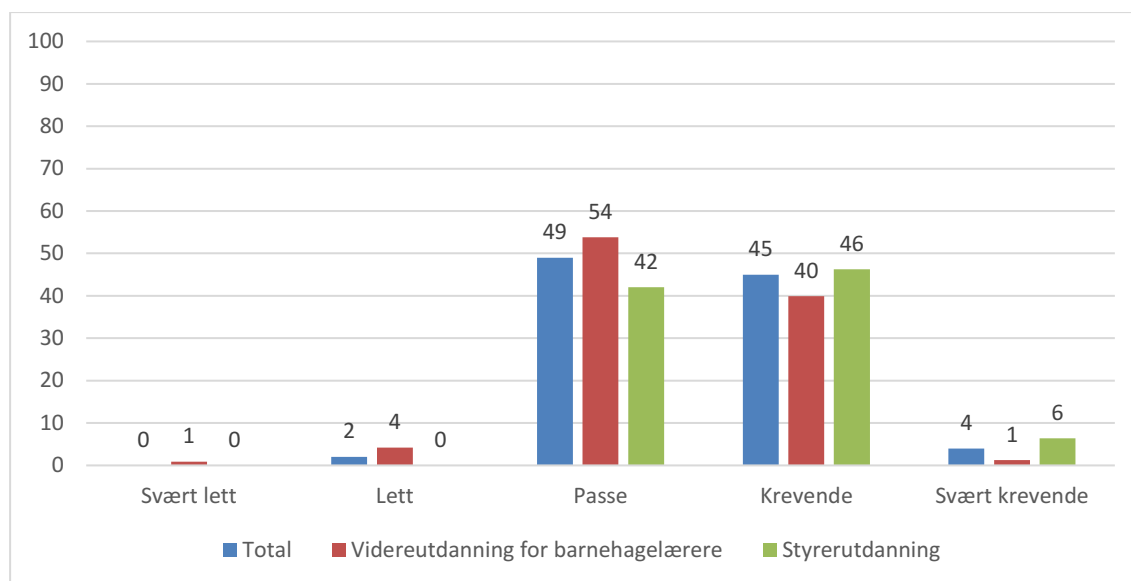
Videre analyser for å undersøke forskjeller mellom deltakere som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen viser små variasjoner. Figur 5.5 viser fordelingen for de som har valgt kategorien 'helt enig' i disse to gruppene. Ti prosent flere av de som har valgt styrerutdanningen mener at det har vært lagt til rette for at de kan bruke sin praksiserfaring som utgangspunkt for refleksjon og erfaringsdeling i studiet. Det er en litt mindre andel av de som tar styrerutdanning som mener at de har blitt oppfordret til å dele det de har lært i studiet med kolleger sammenliknet med videreutdanning for barnehagelærere. Nær halvparten svarer at de ikke har blitt oppfordret til å dele det de har lært med kolleger. Her ligger det forbedringspotensialet for studiestedene til i større grad å legge til rette for deling med kolleger i studiene.

Figur 5.5: Deltakere som har valgt alternativet 'helt enig' i vurderingen av innholdet i studiet fordelt på hvilken utdanning de har valgt. N = 429. Prosent.

Deltakernes opplevelse av det faglige nivået er presentert i figur 5.6. Omtrent halvparten av deltakerne synes det faglige nivået på studiet var passe, mens svært få synes det har vært lett. Det er en forholdsvis stor andel – 45 prosent – som mener at det faglige nivået har vært krevende, mens ytterligere 4 prosent mener det har vært svært krevende.

Av figur 5.6 kommer det fram at andelen som opplever studiet som krevende er høyere blant de på styrerutdanningen sammenliknet med de de på videreutdanning for barnehagelærere.

Figur 5.6: Deltakernes opplevelse av det faglige nivået på studiet, totalt og fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 426. Prosent.

En oversikt over deltakernes opplevelse av det faglige nivået på studiet fordelt på de ulike studietilbudene er vist i tabell 5.2. Av tabellen ser vi at det er variasjoner mellom de forskjellige studiene. Og det er spesielt studietilbudene 'Læringsmiljø og pedagogisk ledelse i barnehagen', og 'Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk' i tillegg til styrerutdanningen som synes studiene har vært krevende eller svært krevende. For noen av studiene er antallet besvarelser lavt, noe som åpner for at tilfeldigheter kan påvirke variasjonen.

Tabell 5.2: Deltakernes opplevelse av det faglige nivået på studiet, fordelt etter studietilbud. N = 426. Prosent.

Studietilbud	Hvordan har du opplevd det faglige nivået på studiet?					Antall, N
	Svært krevende	Krevende	Passe	Lett	Svært lett	
Læringsmiljø og pedagogisk ledelse i barnehagen	2	46	50	1	0	82
Naturfag og matematikk i barnehagen	3	37	53	8	0	38
Språkutvikling og språklæring i barnehagen, inkludert norsk som andrespråk.	0	34	59	5	2	102
Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk	0	50	44	6	0	16
Lederutdanning for styrere i barnehagen (styrerutdanningen)	6	52	42	0	0	188

5.3 Oppsummering

Alle deltakerne har deltatt på samlinger, og 3-4 samlinger per semester er det mest vanlige for de aller fleste studiene.

Innholdet i studiet synes å være godt tilpasset deltakernes behov. De fleste deltakere vurderer praksisrelevansen, det faglige-, det pedagogiske- og det didaktiske innholdet som godt eller svært godt. De fleste deltakerne synes vektleggingen av ulike typer faglige og didaktiske elementer er passe. Det er imidlertid tre elementer som flere deltakere mener det er for lite av: veiledning/tilbakemelding på oppgaver, metoder til bruk i praksis og eksempler på konkrete opplegg i til bruk i barnehagen. Det er to elementer deltakerne mener det er for mye av: gruppe- og individuelle oppgaver.

Undersøkelsen tyder på at videreutdanningene har lyktes med å knytte studiene til deltakernes arbeidshverdag. Nesten alle deltakere svarer at de har dratt nytte av studiet i egen hverdag. Det er imidlertid omtrent en av seks som mener at de ikke har blitt oppfordret til å dele det de har lært på studiet med kolleger.

Omtrent halvparten svarer at de har opplevd det faglige nivået på studiet som krevende eller svært krevende. For dette spørsmålet kom det fram at de som tar styrerutdanning opplever studiet som enda mer krevende enn de som tar videreutdanning for barnehagelærere.

6 Læringsutbytte

I dette kapitlet presenterer vi deltakernes vurdering av læringsutbyttet av studiene. Det innebærer å undersøke nærmere hva deltakerne opplever de har lært av studiet og å finne ut om studiene har ført til endringer i deres måte å jobbe på.

Vi skal også undersøke om det er forskjeller mellom studiestedene i deltakernes opplevde læringsutbytte, og hvilke forhold som kan bidra til å forklare variasjon i læringsutbytte.

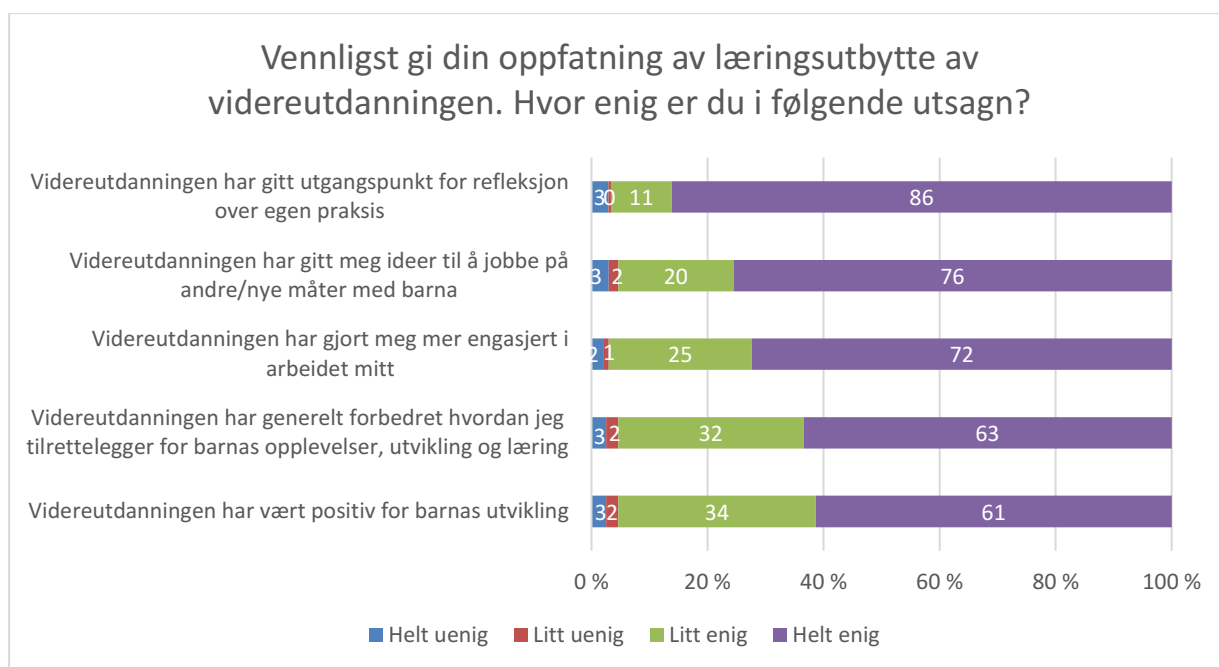
Som i det foregående kapitlet gikk spørsmålene i dette kapitlet bare til de som har fullført studiet eller som fortsatt studerer.

6.1 Læringsutbytte

Læringsutbytte er målt ved at deltakerne tok stilling til fem utsagn om resultatet av videreutdanningen. Videre fikk de spørsmål om de har forandret sin måte å jobbe på etter videreutdanningen, noe som også er et mål på læringsutbytte. Vi har også inkludert et spørsmål om de er interessert i å ta mer videreutdanning. Til sist ble deltakerne bedt om å helhetlig vurdere studiets kvalitet, dette er for å kartlegge hva de generelt synes om studiet de har fulgt.

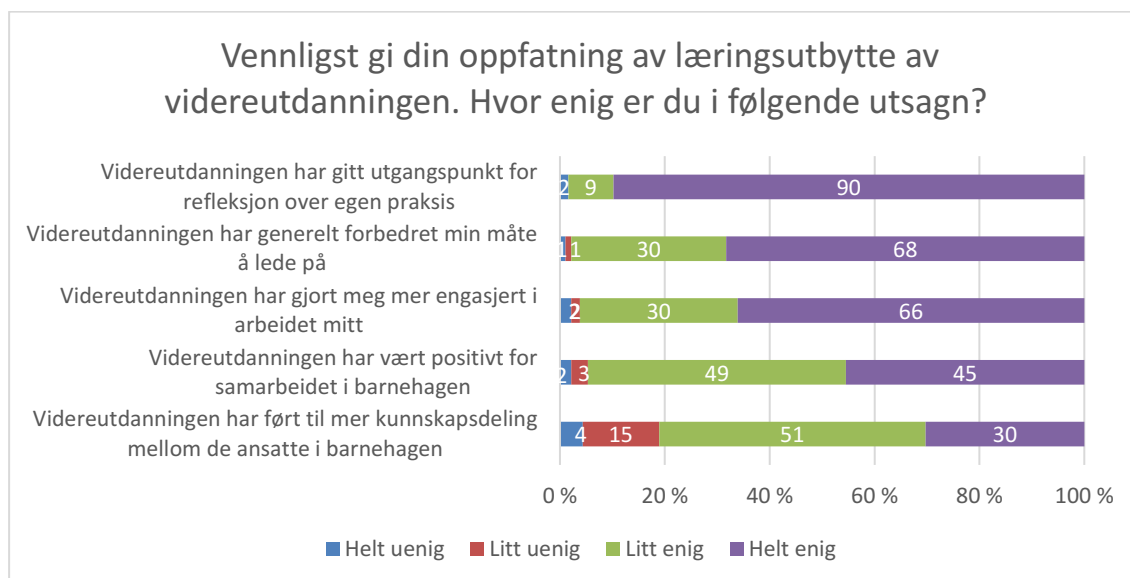
Utsagnene som måler deltakernes læringsutbytte dekker ulike typer utbytte, som refleksjon over egen praksis, nye ideer, engasjement og forbedret tilrettelegging for barnas utvikling. Utsagnene og deltakernes svar vises i figur 6.1 og 6.2. Figurene viser svarene fra henholdsvis de som tar videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. For å sørge for at utsagnene var tilpasset de to gruppene var to av utsagnene ulike.

Deltakernes svar tyder på at mange har hatt stort utbytte av studiene. Andelen som krysser av for de to mest positive svarkategoriene er svært høy for alle utsagnene. Vi ser likevel at det er tendens til at færre erklærer seg enig når utsagnene blir mer konkrete (figur 6.1). Det betyr at andelen som forteller om konkrete endringer, som forbedring av hvordan de tilrettelegger for barnas opplevelser, utvikling og læring, og effekten på barnas utvikling, er noe lavere enn andelen som forteller om økt engasjement og refleksjon. Andelen som forteller om konkrete endringer er likevel høy.

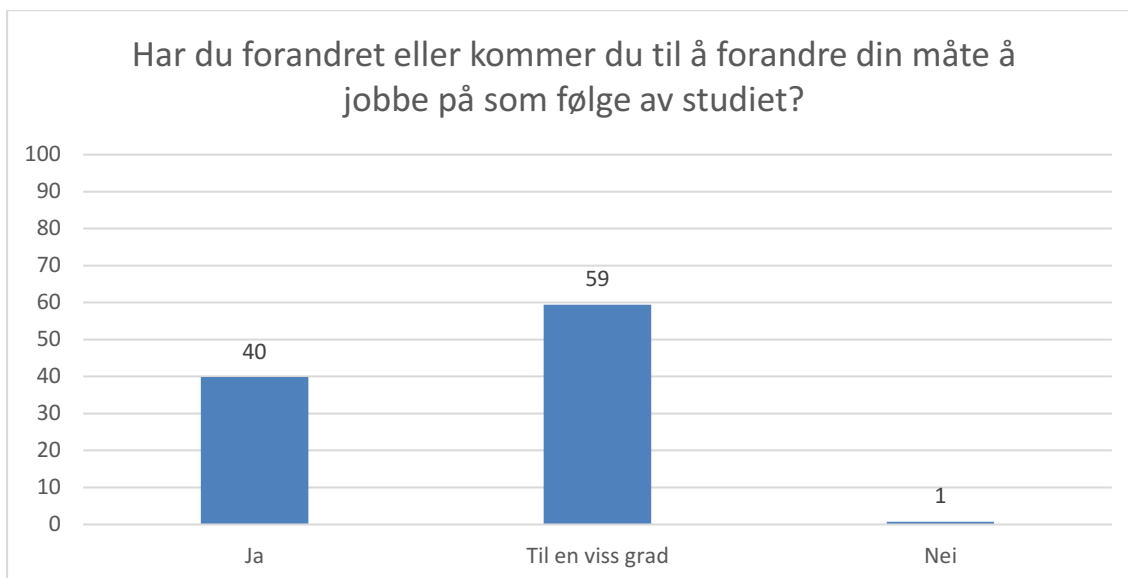
Figur 6.1: Læringsutbytte videreutdanning for barnehagelærere. N = 238. Prosent.

Svarene fra styrerne (figur 6.2) viser at mange mener videreutdanningen har hatt en positiv effekt på deres *egne* arbeid (eksempel 'videreutdanningen har generelt forbedret min måte å lede på'), mens færre er helt enig i at det har ført til mer samarbeid og kompetansedeling mellom de ansatte i barnehagen.

Figur 6.2: Læringsutbytte styrerutdanningen. N = 186. Prosent.

Figur 6.3 viser at nesten alle deltakere svarer ja eller til en viss grad på spørsmålet om de har eller kommer til å forandre sin måte å jobbe på som følge av studiet. Til sammen er det hele 99 prosent som svarer ja eller til en viss grad. Det tyder på at studiene i stor grad har lykket med å få til endringer hos deltakerne. Selv om vi ikke kan si hva endringene innebærer, og om resultatet er bedre ledelse, eller mer lek og læring i barnehagen, er det uansett interessant at så mange sier at de har eller kommer til å forandre måten de jobber på. Videre analyser viser at det ikke er noen betydelige forskjeller mellom de som har tatt styrerutdanning og videreutdanning for barnehagelærere. Det er heller ikke nevneverdige forskjeller mellom studiestedene.

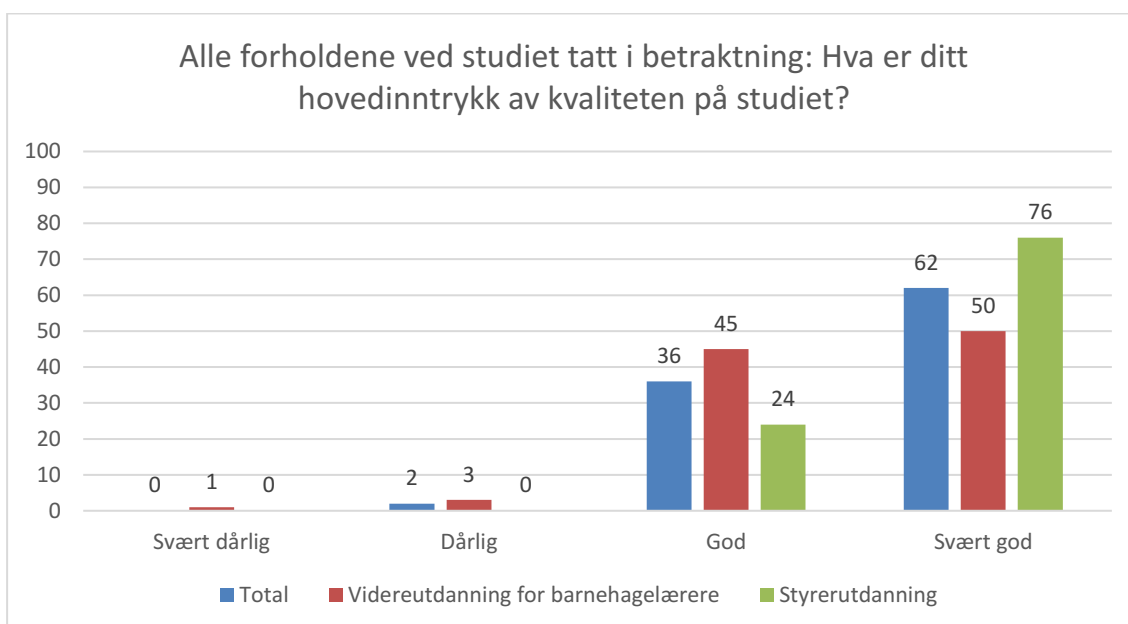

Figur 6.3: Andel som svarer at de har eller kommer til å forandre sin måte å jobbe på som følge av studiet. N = 424. Prosent.

Deltakerne fikk spørsmål om å gi sitt helhetsinntrykk av kvaliteten på studiet på en skala fra svært dårlig til svært god. Deltakernes svar er vist i figur 6.4 og tyder på at de fleste vurderer studiets kvalitet som svært god eller god.

Vi har undersøkt om det er forskjeller mellom videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. Som vist i figur 6.4 er variasjonen liten, og begge gruppene vurderer kvaliteten på studiet som god eller svært god. Det er for øvrig forskjell mellom de to gruppene for den mest positive kategorien. Det vil si at de som tar styrerutdanning vurderer den helhetlige kvaliteten på studiet enda høyere, 76 prosent av styrerne har svart 'svært god' sammenliknet med 50 prosent av de som tar videreutdanning for barnehagelærere.

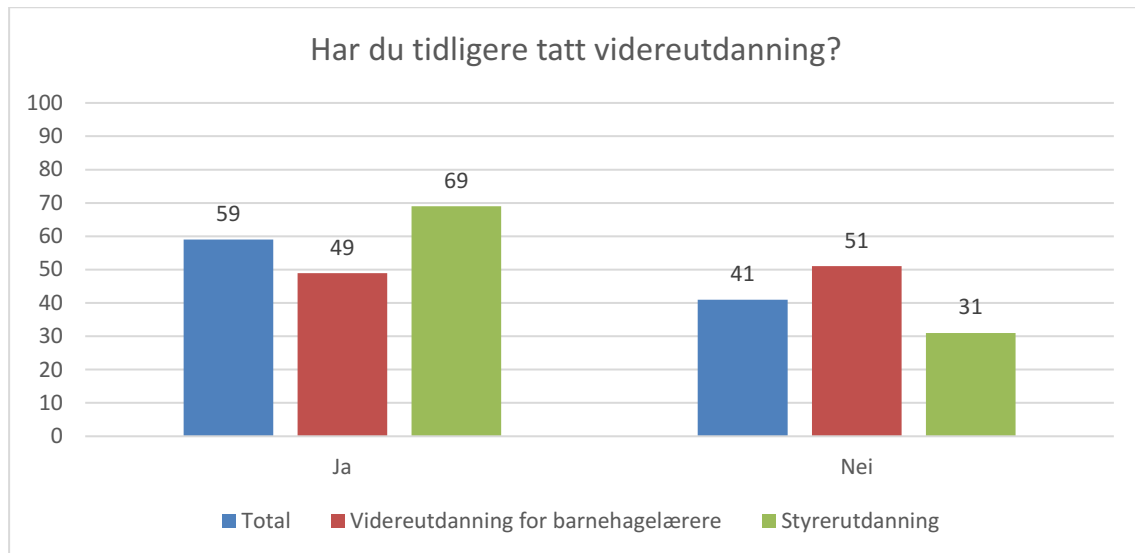
Vi fant ingen signifikante forskjeller for dette spørsmålet når vi så på svarene fordelt etter studiested.

Figur 6.4: Deltakernes helhetsvurdering av kvaliteten på studiet. N = 426. Prosent.

Deltakerne fikk spørsmål om de har tatt videreutdanning tidligere. Av figur 6.5 ser vi at mens omtrent halvparten av de som tar videreutdanning for barnehagelærere svarer ja, er det tre av ti blant de på styrerutdanning som svarer slik.

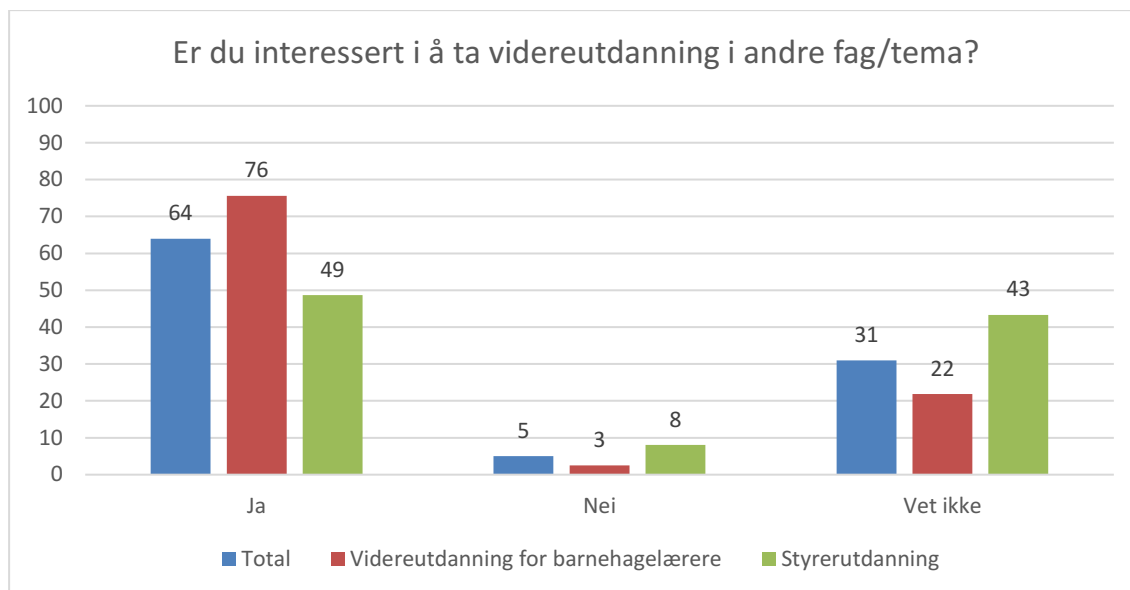
Begrepet videreutdanning refererer strengt tatt til utdanning som gir studiepoeng. Det er lite sannsynlig at så mange barnehageansatte tidligere har tatt denne typen kompetanseheving, gitt at satsingen på videreutdanning for barnehagelærere er helt ny. Det tyder på at de som svarer ja kan ha regnet med både etter – og videreutdanning når de har svart på spørsmålet. Siden vi ikke vet om dette gjelder få eller mange er det vanskelig å si hva svarene viser. Det er likevel interessant at mange svarer ja, noe som tyder på at kompetanseheving i barnehagen er utbredt.

Figur 6.5: Andel som har tatt videreutdanning tidligere fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. N = 424. Prosent.

Majoriteten av deltakerne svarer at de er interessert i å ta mer videreutdanning, som vist i figur 6.6. Dette indikerer at den samlede opplevelsen av studiene har vært positiv. Trolig kan dette tilbakeføres både til at deltakerne opplever at studiet har gitt dem nyttig kunnskap og at tilretteleggingen har vært god nok til at det ikke har vært for tungt å studere. Også på denne indikatoren på læringsutbytte er det forskjeller mellom de to utdanningsretningene: andelen som ønsker å ta mer videreutdanning er høyere på videreutdanning for barnehagelærere enn på styrerutdanningen som vist i figur 6.6.

Det kan handle om at den samlede belastningen av studier og jobb oppleves som tyngre av styrere enn av andre. Denne tolkningen støttes av at de på styrerutdanningen opplever kvaliteten på studiet som høyere enn de på videreutdanning for barnehagelærere.

Figur 6.6: En oversikt over andel som er interessert i å ta videreutdanning i andre fag eller tema totalt og fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. N = 425. Prosent.

6.2 Variasjon i læringsutbytte

Vi har undersøkt om deltakernes opplevelse av studiet varierte etter hvilket fag og studiested de tok videreutdanning. For å undersøke dette laget vi et gjennomsnitt av utsagnene som inngår i figur 6.1 og 6.2 og ble besvart av deltakere på henholdsvis de på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. Gjennomsnittet kan variere fra 5,0 til 20,0. Høyere verdier indikerer at deltakerne er mer enig i utsagnene, og dermed at de opplever høyere læringsutbytte. Gjennomsnittene for de ulike fagene vises i tabell 6.1, mens gjennomsnittene for de ulike studiestedene vises i tabell 6.2 og 6.3. Studiesteder og fag med færre enn 6 svar er ikke tatt med i oversikten. Standardavviket sier noe om spredningen i deltakernes besvarelse på det samme faget eller studiestedet.

Variasjonen i deltakernes opplevde læringsutbytte etter fag er vist i tabell 6.1. Dette gjelder fagene som inngår i det vi tidligere har omtalt som videreutdanning for barnehagelærere. Gjennomsnittet varierer fra 18,2 til 18,4, og forteller at deltakerne er enige i at de har hatt et positivt læringsutbytte og at dette i liten grad varierer mellom fagene.

Standardavviket varierer fra 1,9 til 3,1 mellom de ulike fagene, noe som betyr at i deltakernes svar varierer en del mellom de ulike fagene. Det er ikke store variasjoner mellom fagene, og ANOVA-testen var ikke signifikant. Det betyr at variasjonen mellom fagene ikke er av reell betydning.

Tabell 6.1: Variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter fag. Gjennomsnitt.

	Gjennomsnitt	Standardavvik	Antall
Læringsmiljø og pedagogisk ledelse i barnehagen	18,2	2,8	80
Naturfag og matematikk i barnehagen	18,4	3,1	38
Språkutvikling og språklæring i barnehagen, inkludert norsk som andrespråk.	18,4	2,6	100
Tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk	18,2	1,9	16
Total	18,3	2,7	234

Tabell 6.2 viser variasjonen i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested for videreutdanning for barnehagelærere. Gjennomsnittet for studiestedene varierer fra 15,7 til 19,5. Standardavviket varierer fra 0,8 til 5,2 mellom studiestedene. Selv om det er variasjoner mellom studiestedene, vil studiesteder med lav deltakelse bidra til at det er vanskelig å vurdere hvor representativt de som har svart er for det totale antall deltakere i studiet. ANOVA-testen viser ingen signifikante forskjeller mellom studiestedene.

Tabell 6.2: Videreutdanning for barnehagelærere: variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested. Gjennomsnitt.

	Gjennomsnitt	Standardavvik	Antall
Dronning Mauds Minne Høgskole	18,1	1,8	27
Høgskolen i Bergen	18,6	1,7	12
Høgskolen i Hedmark	18,7	1,4	18
Høgskolen i Lillehammer	18,8	1,4	15
Høgskolen i Oslo og Akershus	18,0	2,3	43
Høgskolen i Sogn og Fjordane	18,5	2,1	8
Høgskolen Stord/ Haugesund	18,5	2,6	12
Høgskolen i Sør-Øst Norge	18,3	3,5	38
Høgskolen i Østfold	19,4	1,2	12
Nord Universitet (Bodø)	15,7	5,2	7
UiT Norges arktiske universitet (Alta)	19,5	0,8	13
Universitetet i Stavanger	17,7	4,2	26
Total	18,3	2,7	233

Tabell 6.3 viser variasjonen i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested for styrerutdanningen. Gjennomsnittet for studiestedene varierer fra 16,5 til 18,1. Standardavviket varierer fra 1,7 til 3,5 mellom studiestedene. Det er små variasjoner mellom studiestedene, og ANOVA-testen var ikke signifikant.

Tabell 6.3: Styrerutdanningen: variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested. Gjennomsnitt.

	Gjennomsnitt	Standardavvik	Antall
Dronning Mauds Minne Høgskole	17,4	2,2	23
Handelshøyskolen BI	17,2	2,8	40
Høgskolen i Oslo og Akershus	18,1	2,4	49
Norges handelshøyskole	17,7	2,0	31
UiT Norges arktiske universitet	16,5	3,5	11
Universitetet i Agder	17,6	1,7	25
Total	17,6	2,4	179

Ytterligere analyser viser at når vi sammenlikner gjennomsnittet for alle studiestedene som tilbyr videreutdanning for barnehagelærere med de som tilbyr styrerutdanning er forskjellen signifikant. Styrerutdanningene ligger litt lavere, men forskjellen er ikke stor.

6.3 Faktorer som forklarer læringsutbytte

I dette avsnittet ser vi på hvordan deltakernes bakgrunn, forhold ved arbeidstedet og ved studiene påvirker opplevd læringsutbytte. I tabell 6.4 beskrives tre regresjonsanalyser (OLS) hvor avhengig variabel er gjennomsnittet av vurderingene fra spørsmålene i figur 6.1 (videreutdanning for barnehagelærere) og 6.2 (styrerutdanning).

I modell 1 ser vi på deltakernes bakgrunn: kjønn, alder, hvilken stilling de har i barnehagen, hvor lenge de har jobbet i barnehagen, hvor lang utdanning de har fra tidligere og hvilken avdeling de jobber på (kun tatt med for de på videreutdanning for barnehagelærere). I modell 2 introduseres variabler knyttet til tilretteleggingen ved arbeidsstedet; i hvilken grad utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig, hvilken betydning tilretteleggingen har hatt for deres valg om å ta videreutdanning, deres samlede inntrykk av tilretteleggingen, kultur for videreutdanning og kunnskapsdeling ved barnehagen. I modell 3 introduseres variabler som beskriver deltakernes opplevelse og vurdering av studiet: deres vurdering av praksisrelevansen, og det faglige-, didaktiske- og pedagogiske innholdet i studiene, og deres opplevelse av det faglige nivået på studiet.

Resultatene for regresjonsmodellen for videreutdanning for barnehagelærere er vist i tabell 6.4. I modell 1 ser vi at ingen av variablene knyttet til deltakernes bakgrunn (f.eks. kjønn, alder, stilling i barnehagen, utdanning, hvilken avdeling de jobber på, og hvor mange år de har jobbet i barnehagen) har særskilt betydning for hvordan de opplever læringsutbyttet i studiet. Når vi tar hensyn til variablene i modell 2 (opplevelse av tilretteleggingen) slår ingen av variablene ut som spesielt sterke, men samlet forklarer de litt mer av variasjonen sammenliknet med modell 1. Mens modell 1 forklarer 1,3% av variansen, øker den forklarte variansen til 5,5% i modell 2. Ved innføring av variablene i modell 3, ser vi at to av variablene i modell 2 slår ut og blir signifikante. Disse er knyttet til deres samlede inntrykk tilretteleggingen og kultur for å delta på videreutdanning. Fra tabellen ser vi også at modell 3 forklarer litt mer av variasjonen i deltakernes svar (11,1%).

Tabell 6.4: Sammenheng mellom deltakerne på videreutdanning for barnehagelæreres læringsutbytte og individuelle kjennetegn, kjennetegn ved tilretteleggingen og opplevelse og forhold ved studiet. N = 167. Ikke standardiserte koeffisienter (beta-verdier).

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	Koeff.	Std.f	Koeff.	Std.f	Koeff.	Std.f
Bakgrunnsvariabler						
Kvinne	-0,31	0,36	-0,27	0,36	-0,13	0,35
Alder: (ref. gr = 50-59 år)						
25 år eller yngre	-0,30	0,61	-0,28	0,60	-0,09	0,64
26-29 år	0,34	0,33	0,31	0,33	0,29	0,33
30-39 år	0,25	0,25	0,19	0,26	0,24	0,25
40-49 år	0,24	0,24	0,15	0,24	0,23	0,23
Stilling i barnehagen: (ref.gr= Annen)						
Styrer	0,08	0,43	-0,06	0,43	0,06	0,45
Pedagogisk leder	-0,07	0,28	-0,19	0,29	-0,19	0,29
Annen stilling med lederansvar	0,33	0,98	0,68	0,98	0,55	0,98
Barnehagelærer	-0,04	0,36	-0,15	0,36	-0,30	0,36
Utdanning: (ref.gr = Mer enn 4 år høyere utdanning)						
1-4 år høyere utdanning	0,02	0,15	0,04	0,15	0,00	0,15
Arbeidserfaring fra barnehagen: (ref.gr = 31 år eller mer)						
0 - 5 år	-0,70	0,75	-0,35	0,74	-0,25	0,73
6 - 10 år	-0,40	0,72	-0,10	0,72	-0,07	0,70
11 - 20 år	-0,65	0,72	-0,29	0,72	-0,28	0,70
21 - 30 år	-0,24	0,71	0,08	0,71	0,05	0,69
Avdeling i barnehagen (ref.gr = Aldersblandet gruppe, 0-6 år)						
Småbarnsavdeling (0-3 år)	0,05	0,21	0,04	0,21	0,02	0,20
Storebarnsavdeling (3-6 år)	0,08	0,22	0,06	0,21	0,06	0,21
Førskolebarn (5-6 år)	0,17	0,28	0,15	0,28	0,15	0,27
Annen	0,36	0,27	0,40	0,27	0,35	0,27
I hvilken grad mener du utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig?						
Hvilken betydning har tilretteleggingen hatt for at du har valgt å ta videreutdanning?			-0,02	0,09	0,01	0,09
Hva er ditt samlede inntrykk av tilretteleggingen for studiet ved din barnehage?			0,08	0,09	0,10	0,09
Ledelsen har lagt til rette slik at jeg kan dele det jeg har lært på videreutdanningen med mine kolleger			-0,14	0,09	-0,17*	0,09
De ansatte i barnehagen min oppfordres av ledelsen til å delta på videreutdanning			0,11	0,07	0,12	0,07
Hva er din vurdering av - Det didaktiske innholdet i studiet?			0,12	0,07	0,13*	0,07
Hva er din vurdering av - Det pedagogiske innholdet i studiet?					-0,04	0,07
Hva er din vurdering av - Det faglige innholdet i studiet?					-0,18	0,10
Hva er din vurdering av - Praksisrelevansen i studiet?					0,08	0,09
Hvordan har du opplevd det faglige nivået på studiet?					-0,14	0,09
					-0,11	0,10
Konstant	0,58	0,88	0,07	1,01	1,45	1,10
Forklart varians	1,3%		5,5%		11,1%	

*= p<0,05, ** = p<0,01, *** = p<0,001

Resultatene fra regresjonsanalysen for styrerutdanningen er vist i tabell 6.5. I modell 1 ser vi at deltakernes bakgrunn ikke ser ut til å ha betydning for hvordan de opplever studiet. To av variablene i modell 2 (betydning av tilretteleggingen og at ledelsen oppfordrer de ansatte til å ta videreutdanning)

er signifikant knyttet til opplevd læringsutbytte. Variablene framstår som viktige faktorer for deltakernes opplevelse av læringsutbyttet. Hvor modell 1 forklarer 1,9% av variansen, øker den forklarte variansen til 11,1% i modell 2. Ved innføring av variablene knyttet til deltakernes opplevelse og vurdering av videreutdanningen i modell 3, ser vi at betydningen av de to variablene i modell 2 forblir, men endrer styrke. Variablene som ble innført i modell 3 ser ikke ut til å forklare deltakernes læringsutbytte i stor grad. Modell 3 forklarer 12,9% av variasjonen i deltakernes læringsutbytte.

Tabell 6.5: Sammenheng mellom styrerutdanning deltakernes læringsutbytte og individuelle kjennetegn, kjennetegn ved tilretteleggingen og opplevelse og forhold ved studiet. N = 176. Ikke standardiserte koeffisienter (beta-verdier).

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	Koeff.	Std.f	Koeff.	Std.f	Koeff.	Std.f
Bakgrunnsvariabler						
Kvinne	-0,34	0,345	-0,04	0,33	0,00	0,33
Alder: (ref. gr = 60 år eller eldre)						
26-29 år	1,04	0,98	1,42	0,87	1,45*	0,87
30-39 år	0,22	0,80	0,57	0,71	0,52	0,72
40-49 år	0,02	0,78	0,12	0,69	0,09	0,69
50-59 år	0,11	0,75	0,18	0,66	0,18	0,67
Stilling i barnehagen: (ref.gr= Annen)						
Styrer	0,05	0,22	0,14	0,20	0,15	0,20
Pedagogisk leder	-0,22	0,35	-0,02	0,32	-0,04	0,32
Annen stilling med lederansvar	0,64	0,41	0,58	0,36	0,60	0,36
Utdanning: (ref.gr = Mer enn 4 år høyere utdanning)						
1-4 år høyere utdanning	-0,09	0,16	0,01	0,14	0,02	0,14
Arbeidserfaring fra barnehagen: (ref.gr = 31 år eller mer)						
0 - 5 år	-0,25	0,48	-0,19	0,42	-0,13	0,43
6 - 10 år	-0,01	0,45	-0,18	0,40	-0,06	0,41
11 - 20 år	-0,14	0,36	-0,04	0,32	0,03	0,33
21 - 30 år	0,02	0,35	0,13	0,32	0,20	0,32
I hvilken grad mener du utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig?			-0,18	0,10	-0,19	0,11
Hvilken betydning har tilretteleggingen hatt for at du har valgt å ta videreutdanning?			0,22**	0,08	0,21*	0,08
Hva er ditt samlede inntrykk av tilretteleggingen for studiet ved din barnehage?			0,09	0,11	0,10	0,12
De ansatte i barnehagen min oppfordres av ledelsen til å delta på videreutdanning			0,22*	0,09	0,24**	0,09
Ledelsen har lagt til rette slik at jeg kan dele det jeg har lært på videreutdanningen med mine kolleger			-0,07	0,08	-0,05	0,08
Hva er din vurdering av - Det didaktiske innholdet i studiet?					-0,04	0,13
Hva er din vurdering av - Det pedagogiske innholdet i studiet?					0,02	0,12
Hva er din vurdering av - Det faglige innholdet i studiet?					-0,07	0,17
Hva er din vurdering av - Praksisrelevansen i studiet?					-0,18	0,11
Hvordan har du opplevd det faglige nivået på studiet?					-0,10	0,12
Konstant	0,31	0,81	-1,36	0,90	0,012	1,24
Forklart varians	1,9%		11,1%		12,9%	

*= p<0,05, ** = p<0,01, *** = p<0,001

6.4 Oppsummering

Resultatene viser at de fleste deltakerne opplever at de har hatt stort utbytte av studiene. Nesten alle svarer at studiet har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen praksis og gjort dem mer engasjert i arbeidet sitt. Så å si samtlige svarer at de har forandret eller skal forandre egen praksis som følge av studiene.

Deltakerne er overveiende positive til studiet de har tatt, og omtrent alle vurderer kvaliteten på studiene som god eller svært god. Tre av fem oppgir at de er interessert i å ta videreutdanning i andre fag eller tema.

Det er lite variasjon i deltakernes opplevelse av læringsutbytte etter hvilket fag de har tatt eller hvor de har studert. Det er ingen forskjell av betydning mellom fag og studiested for de som har tatt videreutdanning for barnehagelærere, og heller ingen betydningsfulle forskjeller for de som har tatt styrerutdanning. Derimot finner vi at de som har tatt videreutdanning for barnehagelærere forteller om litt høyere læringsutbytte enn de som har tatt styrerutdanning.

7 Frafall fra studiene

Barnehageansatte som oppga at de ikke lenger studerte fikk et kort spørreskjema med spørsmål om årsaker til frafall fra studiene og bakgrunnsopplysninger. Denne informasjonen gjør at vi, i tillegg til å estimere andelen som har falt fra, kan undersøke årsaker til frafall og om frafall henger systematisk sammen med bakgrunnsforhold.

Kapitlet består av tre deler:

- Barnehageansattes tilknytning til studiene
- Årsaker til frafall
- Forhold som kan ha betydning for frafall

7.1 Barnehageansattes tilknytning til studiene

Undersøkelsen gikk til alle som hadde søkt om og fått ja til å ta videreutdanning, uavhengig av om de senere sluttet eller ikke fikk benyttet studieplassen. Da undersøkelsen ble gjennomført i juni 2017 svarte totalt 35 deltakere at de ikke hadde fullført studiene. 15 krysset av for at de ikke hadde begynt, mens 20 krysset av for at de hadde sluttet underveis. 23 (9 prosent) av de som ikke fullførte skulle tatt videreutdanning for barnehagelærere og 12 (6 prosent) skulle ha tatt styrerutdanning.

35 deltakere utgjør syv prosent av alle de som fikk tilbud om å ta videreutdanning i 2016/2017. Erfaringer fra Deltakerundersøkelsen til lærere tyder på at de som ikke har fullført studiene er noe mindre motivert for å svare på denne undersøkelsen enn de som fortsatt studerer eller har avsluttet studiene. Det er derfor sannsynlig at den reelle andelen som ikke har fullført er noe høyere enn syv prosent. I Deltakerundersøkelsen for lærere har vi funnet at den kan være opptil dobbelt så stor, men det er vanskelig å fastslå om dette også gjelder for barnehageansatte. Når det er sannsynlig at vi har en underrepresentasjon av de som har falt fra studiene sammenliknet med de som ikke har falt fra er det grunn til å tolke resultatene med forsiktighet. Funnene i kapitlet vil imidlertid være egnet til å vise hvordan det kan være for de som har falt fra studiene.

7.2 Årsaker til frafall

Barnehageansatte som svarte at de ikke lenger studerer ble bedt om å oppgi årsaker til dette. De kunne velge mellom en rekke ulike alternative årsaker. Disse vises i sin helhet i de kommende figurene, også de som ingen krysset av for. På den måten kan vi se hva som ikke framstår som

aktuelle årsaker til frafall. Det var også mulig å selv skrive inn årsaker til frafallet, men ingen benyttet seg av dette. Det tyder på at de alternativene som var listet opp var dekkende.

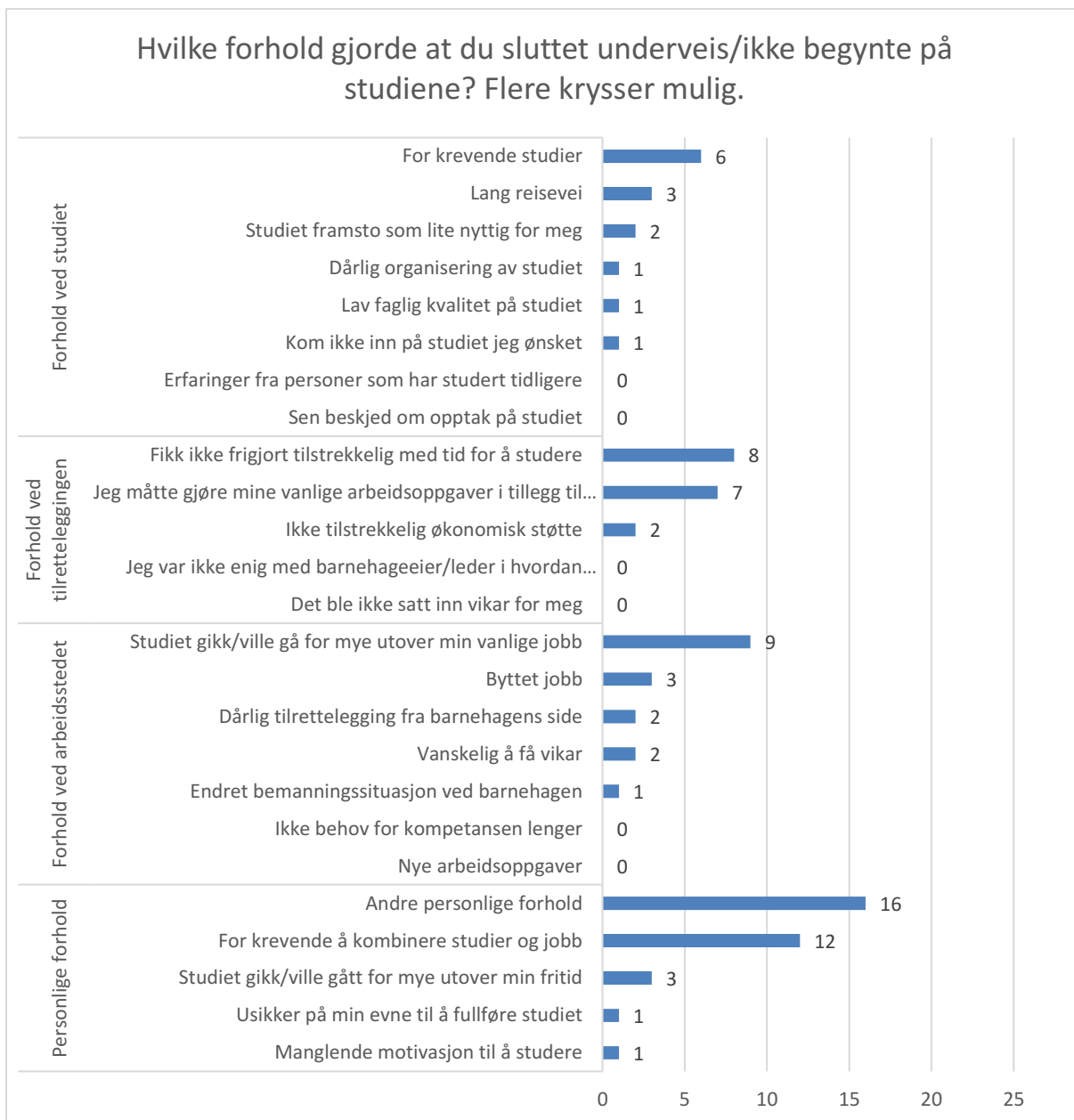
Totalt 27 barnehageansatte har svart på spørsmålene om frafall, enten ved å velge minst en av de årsakene som var listet i spørsmålet, eller ved å selv skrive inn årsak til at de ikke begynte på studiene. I spørreskjemaet var det listet opp i alt 25 ulike årsaker til frafall før studiestart, og det var mulig å krysse av for mer enn en. Årsakene var delt inn i tre områder:

- Forhold ved studiet
- Forhold ved tilretteleggingen
- Forhold ved arbeidsstedet
- Personlige forhold

Som figur 7.1 viser er det få av de oppgitte årsakene som får høy tilslutning. De aller fleste forholdene har blitt krysset av færre enn ti ganger. De som får høyest tilslutning finner vi i kategorien *personlige forhold*. I alt 12 krysset av for at det ble for krevende å kombinere jobb og studier, mens 16 stykker oppgir andre personlige forhold som årsak til frafall. Vi vet fra Deltakerundersøkelsen for lærere (Gjerustad og Næss, 2016) at andre personlige forhold stort sett betyr egen sykdom, sykdom i familien eller andre særlige krevende familiesituasjoner.

Mange oppgir mer enn en årsak til frafall. Blant de 27 som har svart på spørsmålet oppgir 11 en årsak, mens de resterende krysset av for mellom to og åtte årsaker. Svarfordelingen tyder på at årsakene til frafall før studiestart er sammensatte. Likevel, når vi går nærmere inn på de alternativene som får høyest tilslutning ser vi en tendens til at dette med å kombinere jobb og studier er en vesentlig forklaring på hvorfor enkelte ikke gjennomfører videreutdanningen. Blant alternativene som får en viss tilslutning finner vi: *For krevende studier, For krevende å kombinere jobb og studier, Studiet gikk/ville gå for mye utover min vanlige jobb, Jeg måtte gjøre mine vanlige arbeidsoppgaver i tillegg til å studere og Fikk ikke frigjort tilstrekkelig med tid for å studere.*

Seks av utsagnene har ikke blitt valgt av noen. Innholdet i disse utsagnene varierer, og det er vanskelig å fastslå hvilke forhold som ikke har betydning for frafall.

Figur 7.1: Årsaker til frafall. Antall. N = 27.

7.3 Andre forhold som kan ha betydning for frafall

I tillegg til å undersøke deltakernes opplevelse av hvilke forhold som hadde betydning for deres frafall er det også interessant å finne ut om det er systematiske forskjeller mellom de som falt fra studiene og de som ikke gjorde det. Dette skal vi gjøre ved å undersøke om variasjon i bakgrunnsforhold henger sammen med frafall.

Generelt finner vi få bakgrunnsforhold som er knyttet til frafall. Følgende forhold har ingen betydning:

- Alder
- Utdanning
- Arbeidserfaring

- Hvilken avdeling de jobber på.

Det eneste området hvor vi finner en forskjell som kan være av betydning er om de har tatt videreutdanning for barnehagelærere eller styrerutdanning. Andelen som har falt fra er noe høyere blant de som tar videreutdanning for barnehagelærere sammenliknet med de som tar styrerutdanning. Tallene er 23 deltakere – 9 prosent – for videreutdanning for barnehagelærere og 12 deltakere - 6 prosent – for styrerutdanningen.

Tallene kan tyde på en systematisk forskjell i frafall for de to gruppene, men forskjellen er liten og antallet som inngår så lavt at vi ikke kan utelukke at det skyldes tilfeldigheter. Oppfølging av dette i kommende undersøkelser av videreutdanning blant barnehageansatte kan avgjøre om forskjellen er tilfeldig eller ikke.

Tabell 7.1: Andel som fullfører/falt fra etter fag. Prosent. N = 478

	Fullfører	Falt fra
Videreutdanning for barnehagelærere	91	9
Styrerutdanning	94	6

7.4 Oppsummering

Det store flertallet av de barnehageansatte som deltar i undersøkelsen har avsluttet, eller er i ferd med å avslutte, studiene våren 2017. I alt fire prosent svarer at de ikke begynte på studiene, og tre prosent svarer at de har sluttet etter studiestart. Det er sannsynlig at den reelle andelen som har falt fra studiene er noe høyere enn det som kommer fram i undersøkelsen.

Årsakene til frafall framstår som sammensatte. Få av svaralternativene får høy tilslutning, mens flere får en viss tilslutning. Videre er det mange av deltakerne som krysser av for flere alternativ.

Når vi går nærmere inn på de alternativene som får en viss tilslutning ser vi en tendens til at dette med å kombinere jobb og studier, som på hver sin kant er krevende, er en vesentlig forklaring på hvorfor enkelte ikke gjennomfører videreutdanningen. Blant alternativene som får en viss tilslutning finner vi: *For krevende studier, For krevende å kombinere jobb og studier, Studiet gikk/ville gå for mye utover min vanlige jobb, Jeg måtte gjøre mine vanlige arbeidsoppgaver i tillegg til å studere og Fikk ikke frigjort tilstrekkelig med tid for å studere.*

Generelt finner vi få bakgrunnsforhold som henger sammen med frafall. Hverken alder, utdanning, arbeidserfaring og hvilken avdeling deltakerne jobber på er relatert til frafall. Det eneste området hvor vi finner en forskjell som kan være av betydning er om de har tatt videreutdanning for barnehagelærere eller styrerutdanning. Andelen som har falt fra er noe høyere blant de som tar videreutdanning for barnehagelærere sammenliknet med de som tar styrerutdanning.

Referanser

- Early, D.M. et al. (2007). Teachers' education, classroom quality, and young children's academic skills: Results from seven studies of preschool programs. *Child Development*, 78(2): 558-580.
- Garet, M.S. et al. (2001). What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4): 915-945.
- Gjerustad, C. og Næss, T. (2016). *Deltakerundersøkelsen 2016 – Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 28/2016.
- Hamre, B.K. et al. (2012). A course on effective teacher-child interactions: Effects on teacher beliefs, knowledge and observed practice. *American Educational Research*, 49(1): 88-123.
- Kennedy, M.M. (2016). How does professional development improve teaching? *Review of educational research*, 86(4): 945-980.
- Kunnskapsdepartementet. (2013). *Kompetanse for framtidens barnehage. Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020*. Lastet ned fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapporter20og20planer/kompetanse_for_fremtidens_barnehage_2013.pdf
- Landry, S.H., Anthony, J.L., Swank, P.R. og Monseque-Bailey, P. (2009). Effectiveness of comprehensive professional development for teachers of at-risk pre-schoolers. *Journal of Educational Psychology*, 101(2): 448-465.
- Neumann, S.B. og Cunningham, L. (2009). The impact of professional development and coaching on early language and literacy instructional practices. *American Educational Research Journal*, 46(2): 532-566.
- Oxford Research (2014). *Gode resultater er blitt bedre? Evaluering av nasjonalt utdanningstilbud i ledelse for styrere i barnehager*. Sluttrapport I samarbeid med Institut for Uddannelse og Pædagogik (IUP/AU) ved Aarhus Universitet. Oxford Research.
- Penuel, W.R., Fishman, B.J., Yamaguchi, Y. og Gallagher, L.P. (2007). What makes professional development effective? Strategies that foster curriculum implementation. *American Educational Research Journal*, 44 (4): 921 – 958.
- Powell, D.R., Diamond, K.E., Burchinal, M.R. og Koehler, M.J. (2010). Effects of an early literacy professional development intervention on head start teachers and children. *Journal of educational psychology*, 102(2): 299-312.
- Ulriksen, R. og Gjerustad, C. (2016). *Deltakerundersøkelsen for lærere 2017 – Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 2017.
- Wayne, A.J. et al. (2008). Experimenting with teacher professional development: Motives and method. *Educational Researcher*, 37: 469-479.

Tabelloversikt

Tabell 3.1: Deltakernes fylkestilhørighet.	19
Tabell 3.2: Deltakernes utdanningsbakgrunn. N = 455.	21
Tabell 3.3: Oversikt over studiesteder som tilbyr videreutdanningskurs rettet mot pedagogisk personale (videreutdanning for barnehagelærere).....	23
Tabell 3.4: Oversikt over studiesteder som tilbyr styrerutdanning.	23
Tabell 3.5: Oversikt over videreutdanningsfag innen videreutdanning for barnehagelærere.	24
Tabell 3.6: Oversikt over hva slags stilling deltakerne har og faget de tar videreutdanning i. N = 423. Prosent.	25
Tabell 4.1: Oversikt over deltakernes utgiftsdekning fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.....	27
Tabell 4.2: Betydningen av tilretteleggingen for hele gruppen (total), og fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.	34
Tabell 5.1: Antall samlinger per semester i studiet. Andel som krysser av for de ulike alternativene. N = 432.	36
Tabell 5.2: Deltakernes opplevelse av det faglige nivået på studiet, fordelt etter studietilbud. N = 426. Prosent.	41
Tabell 6.1: Variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter fag. Gjennomsnitt.	47
Tabell 6.2: Videreutdanning for barnehagelærere: variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested. Gjennomsnitt.....	48
Tabell 6.3: Styrerutdanningen: variasjon i deltakernes opplevde læringsutbytte etter studiested. Gjennomsnitt.....	48
Tabell 6.4: Sammenheng mellom deltakerne på videreutdanning for barnehagelæreres læringsutbytte og individuelle kjennetegn, kjennetegn ved tilretteleggingen og opplevelse og forhold ved studiet. N = 167. Ikke standardiserte koeffisienter (beta-verdier).....	50
Tabell 6.5: Sammenheng mellom styrerutdanning deltakernes læringsutbytte og individuelle kjennetegn, kjennetegn ved tilretteleggingen og opplevelse og forhold ved studiet. N = 176. Ikke standardiserte koeffisienter (beta-verdier).....	51
Tabell 7.1: Andel som fullfører/falt fra etter fag. Prosent. N = 478.....	56

Figuroversikt

Figur 3.1: Kjønn- og aldersfordeling blant deltakerne. Kjønn, N = 457; Alder, N = 458. Prosent.	19
Figur 3.2: Oversikt over deltakernes stilling i barnehagen angitt i prosent. N = 453.....	20
Figur 3.3: Oversikt over avdeling i barnehagen deltakerne jobber på. N = 374. Prosent.	21
Figur 3.4: Antall studiepoeng deltakerne har fra før i faget de studerer. N = 309. Prosent.	22
Figur 3.5: Deltakernes arbeidserfaring fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 424. Prosent.....	22
Figur 3.6: Oversikt over hvilke fag deltakerne tar videreutdanning i. N = 443. Prosent.....	24
Figur 4.1: Utgiftsdekning. N = 438. Prosent.	27
Figur 4.2: Hvordan har det vært tilrettelagt for dine studier? (flere kryss tillatt). Svarene er vist for hele gruppen (total), og barnehagelærer- og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.	28
Figur 4.3: Vurdering av om utgiftsdekningen har vært tilstrekkelig, totalt og fordelt etter videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 438. Prosent.....	29
Figur 4.4: Deltakernes svar på om barnehagen eller barnehageeier har hatt tilretteleggingsmidler i forbindelse med deres studier. N = 244. Prosent.....	30
Figur 4.5: Deltakernes svar på hvem som var involvert i å bestemme bruken av tilretteleggingsmidlene. N = 178. Prosent.	30
Figur 4.6: Oversikt over deltakernes vurdering av om tilretteleggingsmidlene har blitt brukt på en god måte. N = 178. Prosent.	31
Figur 4.7: Hvordan det har vært å kombinere jobb og videreutdanning for deltakerne. N = 440. Prosent.	32
Figur 4.8: Deltakernes oppfatning av videreutdanning og kunnskapsdeling. N = 436. Prosent.	33
Figur 4.9: Betydningen av tilretteleggingen for deltakernes valg om å ta videreutdanning. N = 438. Prosent.	34
Figur 4.10: Samlet inntrykk av tilretteleggingen for studiet ved egen barnehage. N = 437. prosent. ...	35
Figur 5.1: Deltakernes vurdering av praksisrelevansen, det didaktiske, pedagogiske og faglige innholdet i studiet. N = 435. Prosent.	37
Figur 5.2: Deltakernes vurdering av ulike elementer i studiene. N = 428. Prosent.	38
Figur 5.3: Deltakernes vurdering av mengden av ulike elementer fordelt på videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen for kategorien 'for lite'. N = 428. Prosent.	39
Figur 5.4: I hvilken grad er du enig i følgende utsagn om ulike sider ved innholdet i studiet? N = 429. Prosent.	40
Figur 5.5: Deltakere som har valgt alternativet 'helt enig' i vurderingen av innholdet i studiet fordelt på hvilken utdanning de har valgt. N = 429. Prosent.	40
Figur 5.6: Deltakernes opplevelse av det faglige nivået på studiet, totalt og fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanningen. N = 426. Prosent.	41
Figur 6.1: Læringsutbytte videreutdanning for barnehagelærere. N = 238. Prosent.	44
Figur 6.2: Læringsutbytte styrerutdanningen. N = 186. Prosent.	44
Figur 6.3: Andel som svarer at de har eller kommer til å forandre sin måte å jobbe på som følge av studiet. N = 424. Prosent.	45

Figur 6.4: Deltakernes helhetsvurdering av kvaliteten på studiet. N = 426. Prosent.	45
Figur 6.5: Andel som har tatt videreutdanning tidligere fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. N = 424. Prosent.....	46
Figur 6.6: En oversikt over andel som er interessert i å ta videreutdanning i andre fag eller tema totalt og fordelt på de som har valgt videreutdanning for barnehagelærere og styrerutdanning. N = 425. Prosent.	47
Figur 7.1: Årsaker til frafall. Antall. N = 27.....	55

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no